

Світ дитячих бібліотек

Українська асоціація
працівників бібліотек для дітей

№ 3 (31)
2009

Державна бібліотека України
для дітей

Щоквартальний науково-методичний журнал

У номері:

Слово про головного редактора

Л. Стахурська

За покликом серця, за велінням душі 2

Кращі з кращих

Н. Безручко

Слово про бібліотеку 5

Л. Ільїна

Комплектування книжкових фондів дитячих бібліотек м. Києва —
нова політика партнерства з суб'єктами книжкового ринку 7

І. Гусева

Електронний каталог на єдиний книжковий фонд бібліотек для дітей м. Києва
— засіб повного, вільного і оперативного доступу до інформації 8

Л. Рудакова

Мої перші кроки в бібліотеці 9

Л. Рудакова

Іду з дитинства до Тараса 11

С. Енгибарян

«Зійдуть, і ростимуть, і у люди вийдуть...» 12

Н. Крилова

Кожна дитина приходить у світ із Божою іскрою в душі —
талантом, а завдання бібліотекарів — розвинути його 13

С. Спіжова

День інформації «Дитина і Всесвіт» 15

С. Спіжова

Молоді українські письменники — дітям України 16

С. Спіжова

Бібліографічний список методичних матеріалів для дітей Києва 17

Ярмарок бібліотечних ідей

Літопис улюблених українських книг 3-х поколінь українських дітей 18

Бібліотека вчора, сьогодні, завтра

Н. Дзюба

Постійна прописка — Судак 20

Е. Мордовенко

Соціалізація юної особистості у ракурсі бібліотечної діяльності 21

О. Ліней, Л. Босюк

Звертаємо увагу на сільські бібліотеки 24

Новини з регіонів

Н. Попова, І. Георгієвська

Уроки інформаційної грамотності: досвід взаємодії херсонських бібліотек 26

Н. Резніченко

Книга мандрує екраном 27

О. Хохлова, Л. Збірна

Всеукраїнський благодійний проект «З книгою — до дітей!» на Донецькій землі 28

Наші ювіляри

Найщиріші вітання з ювілейним Днем народження! 29

Бібліотекар, відкритий до інновацій 29

Бібліотекар за покликанням 30

Вітаємо з ювілеєм! 30

Горизонти бібліографії

Н. Загоруйко, В. Красножон

«Книжкові новинки» від Національної бібліотеки України для дітей 31

Щоб пам'ятали

Пам'яті Н. Хаткіної 32

С л о в о п р о г о л о в н о г о р е д а к т о р а

За покликом серця, за велінням душі

Професія бібліотекаря — така ж давня, як і сама книга — завжди була в пошані. Зберігати і ділитися знаннями — почесно та відповідально, а передавати знання, культурну та духовну спадщину народу дітям, виховувати їх на кращих зразках мудрості, гуманізму та краси — робота не просто почесна, а складна, копітка та напружена. Саме їй і присвятила себе Анастасія Степанівна Кобзаренко — генеральний директор Національної бібліотеки України для дітей.

Кожного ранку відкриваються двері цієї бібліотеки, і до неї входять діти — маленькі і трохи старші, самі, з друзями, з батьками, бабусями і ді-

дусями. Вони йдуть за книгами, за потрібною інформацією, для спілкування з ровесниками. Кожен день реальні юні читачі і віртуальні користувачі бібліотеки долучаються тут до книги, до читання, бо справді розумна, мудра і корисна книга — це не лише джерело знань, але й справжній вихователь, бо «сіє розумне, добре і вічне». І в тому, що кількість хлопчиків і дівчаток, які починають розуміти це, щораз зростає, велика заслуга колективу бібліотеки, яку беззмінно вже впродовж багатьох років успішно очолює А.С. Кобзаренко. Бібліотека, якій належить неоцінним роль у вихованні грамотного, духовно багатого, з високими моральними якостями юного покоління, стала справою її життя. З першого дня заснування, а сталося це 26 серпня 1966 року, коли вийшов наказ № 185 про створення Державної республіканської бібліотеки для дітей (нині Національної бібліотеки України для дітей), і до сьогодні вона залишається її незмінним керівником.

А розпочався творчий шлях А.С. Кобзаренко — непересічної особистості, сильної, вольової, з бійцівським характером жінки, лідера, професіонала, який бачить перспективу, інтуїтивно відчуває необхідність змін, інновацій в організації роботи дитячих бібліотек, у 1950 році. Саме тоді Анастасія Степанівна після закінчення Дніпропетровського технікуму культурно-освітньої роботи за направленням працювала на посаді інспектора Лихівського районного відділу культури Дніпропетровської області. Потім була робота у Криворізькій міській бібліотеці, завідування бібліотекою Будинку офіцерів у м. Каунасі, заочне навчання у Харківському державному інституті культури, робота інспектором відділу бібліотек Міністерства культури УРСР і, нарешті, дуже відповідальна посада директора республіканської дитячої бібліотеки. Саме в цей час дуже яскраво проявився її талант керівника: вміння відрізнити головне від другорядного і вникати у суть проблем та вирішувати їх, не помилятися в людях, вміло підбирати працівників — відданих бібліотечній справі однодумців. Як директор, А.С. Кобзаренко окреслює структуру новоствореної бібліотеки, вирішує надзвичайно важливе питання обов'язкового безкоштовного примірника книг для дітей, визначає функції бібліотеки як довідково-інформаційного центру та координаційного центру з науково-дослідної і методичної роботи для дитячих бібліотек України, культурного центру державного значення.

Поступово бібліотека розширює і вдосконалює свої функції, утверджується як головна скарбниця дитячої книги і завойовує загальне визнання та авторитет державного і науково-методичного закладу. І тоді у Анастасії Степанівни — людини творчої, цілеспрямованої, закоханої у свою професію, з'являється благородна мрія — збудувати для дітей України диво-бібліотеку, диво-казку, яка стала б для них храмом душі та розуму. І ця мрія здійснилася. Проявивши неабияку наполегливість, цілеспрямованість, мудрість і мужність, доклавши чимало зусиль і подолавши численні бюрократичні перепони, директор бібліотеки при одностайній підтримці колективу, давніх і надійних друзів, архітекторів, будівельників, художників таки домоглася втілення своєї заповітної мрії у життя! 26 грудня 1978 року, якраз напередодні 1979 року, оголошеного ЮНЕСКО Міжнародним роком дитини, бібліотека урочисто і гостинно відчинила свої двері у незвіданий, таємничий книжковий світ. Можна сказати, що цей день став другим днем її народження. Адже приміщення загальною площею понад 3 тис. кв.м. сприяло розкриттю нових можливостей для формування фондів і забезпечення належного їх зберігання і, найголовніше, дозволяло створити принципово нові умови для гармонійного розвитку особистості дитини. Очолювана А.С. Кобзаренко бібліотека удосконалює свою структуру, що позитивно вплинуло на її подальше утвердження в системі бібліотек України, дало змогу залучити до роботи нових спеціалістів, розширити сферу діяльності обслуговування читачів-дітей, організаторів дитячого читання та науково-методичного вирішення багатьох нагальних проблем бібліотечного обслуговування дітей України.

Під професійним керівництвом Анастасії Степанівни Національна бібліотека України для дітей стала авторитетною культурно-освітньою, виховною, головною науково-інформаційною, методичною та науково-дослідною установою для унікальної самостійної спеціалізованої мережі дитячих бібліотек країни, центром бібліотечно-бібліографічного обслуговування дітей та організаторів дитячого читання, центром організації дозвілля дітей.

Усвідомлюючи, що талановитий, згуртований, високопрофесійний, щиро відданий своїй непростій справі колектив відіграє значну роль у виконанні завдань з виховання юного покоління, А.С. Кобзаренко створює чітку систему підвищення кваліфікації як для кожного бібліотекаря окремо, так і для всіх працівників разом. Саме завдяки цьому бібліотека стає справжньою школою висококваліфікованих професіоналів з глибокими знаннями своєї справи. Сьогодні серед них можна назвати: Торліна І.Г. і Стахурську Л.І. — заслужених працівників культури; Загоруйко Н.М., Красножон В.М., Гурбіч Л.О., Дзюбу Н.Й., Олійник В.І., Гажаман Н.О., Шамаріну Т.В., нагороджених Почесними грамотами Кабінету Міністрів; Лободу Н.Ф., Душенчук Н.Г., Гордієнко А.І., Горбунову Г.В. — Почесною відзнакою Міністерства культури і туризму України «За досягнення в розвитку культури і мистецтв»; Литвинець Л.І. — Грамотою Верховної ради; Турбаніст Т.М. — орденом княгині Ольги III ступеня.

За більш ніж 40 років з бібліотеки вийшло чимало працівників, яким набуті тут професійні знання та багатий бібліотечний досвід дозволяли успішно справлятися зі своїми обов'язками на нових високих посадах. Це кандидат педагогічних наук, доцент, заступник директора Інституту державного управління КНУКіМ Дяченко Н.С.; доцент кафедри готельно-ресторанного бізнесу, заступник директора Інституту туризму і готельно-ресторанної справи КНУКіМ Ніколайко Г.В.; кандидат педагогічних наук, доцент, завідувача департаментом менеджменту туристичної індустрії КІБіТ та заслужені працівники культури України: заступник директора ДІБ Навроцька В.Д.; кандидат педагогічних наук, професор, проректор КНУКіМ Медведєва В.М.; професор кафедри книгознавства та бібліотекознавства КНУКіМ Долбенко Т.О.; директор КЦБС ім. Т.Г. Шевченка Безручко Н.І.; заступник директора НПБУ Савіна З.І. і директор НПБ Великжаніна Т.І.

Анастасія Степанівна, вміло передаючи свій досвід колегам, вчить кожного з них бути сучасним бібліотекарем-просвітянином. У своїх публіцистичних виступах на конференціях, конкурсах бібліотекарів, у наукових статтях вона орієнтує бібліотечну спільноту на необхідність глибокого усвідомлення ролі дитячої бібліотеки як важливої ланки гуманітарної сфери, інформаційного закладу, що має допомогти дитині гармонійно розвинутися, знайти своє місце у житті та суспільній діяльності. Адже бібліотекар, як надійний провідник дитини у безмежному морі інформації, покликаний допомогти їй знайти потрібну книгу, журнал чи інформацію з Інтернету. Він повинен створити всі умови, щоб дитина могла посперечатися зі своїми ровесниками під час проведення диспутів, побувати на святі книги, стати глядачем або учасником театралізованих дійств за сюжетами дитячих книжок, відпочити після напруженого дня, послухати улюблені музичні твори і отримати від цього не лише задоволення, але й нові знання. Тому стратегія і тактика дитячих бібліотек, на думку А. Кобзаренко, полягає в тому, щоб домогтися створення ідеальної моделі взаємин бібліотекаря і читача, турботливого і чуйного ставлення бібліотекарів до дітей, посилення уваги до індивідуальної роботи, формування критичного мислення, навчання дітей аналізувати, зіставляти, узагальнювати факти, відбирати і осмислювати інформацію, орієнтуватися в інформаційному просторі, користуватися комп'ютером, вести діалог, мати і відстоювати свою позицію. Вона постійно наголошує на тому, що бібліотеки для дітей — це чи не єдине місце, де діти можуть отримати все необхідне для інтелектуального, духовного, патріотичного, національного і творчого розвитку. І все це безкоштовно! Особливо директор підкреслює значення відповідального ставлення бібліотекарів до створення системи раціонального обслуговування дітей з обмеженими фізичними та розумовими можливостями, дітей-сиріт, дітей з багатодітних сімей. А це, в свою чергу, передбачає поглиблену індивідуальну роботу, створення спеціальних банків даних, удосконалення форм бібліотерапії, налагодження контактів з установами та організаціями, що займаються проблемами таких дітей.

Людина, яка вміє прогнозувати, передбачити ситуацію, А.С. Кобзаренко завжди з готовністю підтримує експериментальну роботу, генерує та перетворює ідеї у конкретні проекти. Вона відразу оцінила переваги комп'ютерних систем, створення власного електронного продукту. Тому в Національній бібліотеці України для дітей під її особистим контролем ще у 1993 р. було розроблено політематичний тезаурус, який охоплює всі галузі знань та сфери людської діяльності. З цього ж року на його основі почала діяти автоматизована інформаційна бібліотечна система. Бібліотека має доступ до Інтернету, власний веб-сайт (<http://www.chl.kiev.ua>), спрямований на задоволення інформаційних потреб дітей та організаторів дитячого читання. На ньому представлена бібліографічна (електронний каталог бібліотеки, рекомендаційні списки літератури різноманітної тематики) і фактографічна інформація, літературна і художня творчість дітей України. Успішно функціонує створений у бібліотеці віртуальний сервіс — об'єднана віртуальна довідкова служба, до якої підключено 15 бібліотек України, що задовольняють щорічно понад 2000 бібліографічних запитів. Сайт користується великою популярністю не тільки в Україні, а й в інших країнах світу, оскільки реалізується трьома мовами (українською, англійською, російською); у бібліотеці функціонує Інтернет-клас для дітей, електронна пошта (адреса lib@chl.kiev.ua).

А.С. Кобзаренко — ініціатор та організатор щорічних нарад директорів республіканських наукових та обласних бібліотек, виїзних проблемних навчань директорів і заступників директорів обласних бібліотек для дітей,

які проводяться на базі кращих обласних бібліотек країни. Теми цих навчань завжди визначаються актуальністю проблеми і приносять, на її думку, величезну користь: удосконалюється робота дитячих бібліотек регіону, вивчається і впроваджується передовий досвід, підвищується кваліфікація бібліотечних працівників. Крім того, Анастасія Степанівна постійно бере участь у науково-практичних і науково-теоретичних конференціях з питань бібліотечної справи, на яких вона виступає з доповідями, аналізуючи процеси, що відбуваються в роботі бібліотек для дітей, та накреслюючи перспективи, завдання і стратегію їх розвитку.

Маючи великий авторитет у бібліотечних колах, А.С. Кобзаренко також бере активну участь у міжнародних бібліотечних форумах. Як людина ділова і мудра, вона добре розуміє значення партнерства, тісних зв'язків з міжнародними установами та організаціями, їх роль у входженні бібліотеки до світового бібліотечного співтовариства. Так само високо оцінює вона і встановлення контактів бібліотеки з різними вітчизняними установами, організаціями і громадськістю.

Важко назвати хоча б один з напрямів бібліотечної діяльності, яким би не опікувалася директор НБУ для дітей. Її ділові, організаторські, професійні якості отримали заслужене визнання бібліотечної громадськості країни. Вона була обрана президентом Української асоціації працівників бібліотек для дітей, яка, на думку А.С. Кобзаренко, має бути виразником і захисником інтересів соціально незахищених бібліотекарів і читачів, створювати умови для налагодження контактів українських бібліотекарів із зарубіжними колегами, формувати бібліотечну еліту, а також ініціювати зусилля бібліотечної громадськості на розробку прогностичних і поточних програм. Все це насамперед спрямовано на популяризацію дитячих бібліотек, утвердження їх позитивного іміджу як культурно-освітніх установ, доведення важливості їх внеску в розбудову освіти, культури та інформатизацію суспільства. Анастасія Степанівна вже впродовж багатьох років є головним редактором створеного нею друкованого органу Асоціації — щоквартального науково-методичного журналу «Світ дитячих бібліотек», на сторінках якого розповідається про досягнення дитячих бібліотек, їх проблеми, технічне обладнання, видавничу роботу, соціальний розвиток і захист бібліотекарів, а також про професіоналів бібліотечної справи, їхній неоціненний досвід.

Неординарна особистість, надзвичайно працездатна, завжди вимоглива до себе і своїх колег, активний громадський діяч, Бібліотекар з великої літери, справжня жінка Анастасія Степанівна все своє життя віддала єдиній обраній професії — служінню дітям, вона завжди робила і робить усе можливе для того щоб бачити їх більш щасливими. Її заслуги на цій благородній ниві — незаперечні і гідно оцінені. За свою плідну, багаторічну працю в галузі духовного життя України вона нагороджена медалями «За доблестный труд», «В ознаменование 110-летия со дня рождения В.И. Ленина» та «За трудовую доблесть»; бронзовою і срібною медалями ВДНГ СРСР, медаллю ім. Н.К. Крупської, Грамотою Верховної Ради УРСР. У 1979 р. Анастасія Степанівна отримала звання «Заслуженный работник культуры Украины», а у 1998 р. стала першим серед бібліотекарів України кавалером ордена княгині Ольги III ступеня. У 2001 р. ім'я А.С. Кобзаренко було внесено до бібліографічного енциклопедичного словника «Жінки України», у 2002 р. їй було вручено Почесну відзнаку Міністерства культури і мистецтв України «За досягнення в розвитку культури і мистецтв».

Та найзнаменнішим у житті Анастасії Кобзаренко став 2009 рік. Вперше за всю історію України вся бібліотечна спільнота в її особі отримала заслужене визнання держави. Напередодні святкування Дня незалежності держави за багаторічну самовіддану працю у вихованні молоді на засадах духовності, гуманізму і високої моралі генеральному директору Національної бібліотеки України для дітей було присвоєно найвище звання — Герой України, і президент В. Ющенко власноруч вручив їй державний орден.

Колектив бібліотеки, редакція журналу «Світ дитячих бібліотек» і вся бібліотечна спільнота України від щирого серця вітають видатного Бібліотекаря Анастасію Степанівну Кобзаренко з такою великою нагородою і бажають міцного здоров'я, творчої наснаги та подальших успіхів у реалізації творчих планів.

Шановна Анастасіє Степанівно! Ми пишаємося Вами! Залишайтеся і надалі в авангарді служителів бібліотечної справи і гідним взірцем для наслідування! З роси і води Вам!

За дорученням колективу редактор відділу редакційно-видавничої роботи НБУ для дітей Л.І. Стахурська

К р а щ і з к р а щ и х

Надія Безручко,
директор Центральної бібліотеки ім. Т.Г. Шевченка для дітей м. Києва

Слово про бібліотеку

Споглядаючи минуле, ми дивимось у майбутнє. І тоді пригадуються слова про те, що у кожного часу є свої Аполлодори, свої Герострати і свої Орфеї. Пам'ять про перших увічнено храмами, зведеними на землі, про других, навпаки, — зруйнованими. Орфеїв згадують рідше, ймовірно, тому, що свої храми вони зводять у свідомості людей. Ці слова можуть бути візитною карткою всіх, хто присвятив себе прекрасній, благородній професії бібліотекаря, бібліотеці і доносити до людей багатомірні духовні надбання.

Робота у Центральній бібліотеці ім. Т.Г. Шевченка для дітей м. Києва для нас, її працівників, є важливою сторінкою життя. Бібліотека, знаходячись в одному із найвідоміших міст світу — Києві, у державі, що розташована в центрі Європи, є головною бібліотекою для дітей столиці України, і статус її визначено урядовою постановою. Сьогодні бібліотека є потужним науково-дослідним, інформаційним, консультативним центром з питань культурного розвитку дітей міста. Своїх перших відвідувачів вона прийняла ще у 1919 році. Відкриття бібліотеки відбулося завдяки зусиллям інтелігенції міста і, в першу чергу, П.Г. Тичини і В.К. Магеровського. До речі, Павло Тичина працював у ній певний час бібліотекарем, а у 1920 році за його пропозицією бібліотеці було присвоєно ім'я Тараса Григоровича Шевченка, за що ми вдячні поету, адже саме це ще тоді спрямувало нашу подальшу діяльність, і бібліотека з перших років свого існування стала провідником слова та ідей великого сина землі української, носієм його спадщини, яка засвідчує його безмежну любов до України та її народу. В ті далекі часи представники передової інтелігенції скуповували для бібліотеки книги у приватних осіб, дарували власні, полиці для них майстрували самі працівники, вони ж складали каталоги. При бібліотеці було створено літературний гурток, а також і хоровий, першим керівником якого став Григорій Верьовка, в майбутньому — видатний український композитор, керівник, творець Українського народного хору, що носить його ім'я. З кожним роком бібліотека поповнювалася новими виданнями, збільшувалася кількість відвідувачів, але у 1941 році її діяльність довелося припинити, а найцінніші книги, з метою збереження, працівники розібрали по домівках. Поновила свою роботу бібліотека відразу ж після визволення Києва.

І ось вже 90 років колектив бібліотеки докладає чималих зусиль, щоб було затишно юному читачеві в цьому храмі знань, щоб він виніс із собою звідси не лише книгу — духовний заповіт одного покоління іншому, а й часточку тепла, віддану йому дорослими. Багато робимо для формування в юних громадян України високої духовності, культури, рівня освіти, щоб зростали вони щирими і доброзичливими, чесними і правдолюбними, дотепними, талановитими і працьовитими, добрими господарями, захисниками свого роду і Батьківщини. Ми завжди намагаємось розгледіти серед десятків юних облич особистості, терпляче і наполегливо творимо громадянина України нового покоління, для якого бібліотека є вікном у великий

світ, якому книги дають крила для творчого злету, захоплення різноманітністю світу, відчуття його величчя і тендітності, визначення власної відповідальності за його долю.

Наша праця впродовж усього існування бібліотеки була би неможливою без допомоги та готовності до співпраці з боку наших однодумців — усіх, хто протягом багатьох років був і залишається разом з нами, хто вніс і продовжує вносити свою частку в розбудову бібліотеки, у справу творіння її майбутнього. На свою адресу ми часто чуємо добрі і щирі слова підтримки від поетів і письменників, відчуваємо турботу про дітей з боку видавців, фондів, спілок, міжнародних центрів, громади міста; з нами і нашими читачами під час творчих зустрічей діляться своїми талантами і знаннями актори та науковці.

Ефективність нашої роботи також багато в чому залежить від злагоджених дій колективу, взаєморозуміння і підтримки кожним з працівників нових ідей і проєктів, відданої праці, творчості, любові до дітей. Бо головною нашою турботою є читачі, склад яких постійно оновлюється, а число зростає. Сьогодні послугами бібліотеки користуються понад 15 тис. дітей з усього міста, щодня нас відвідують майже 300 читачів. Це і дошкільнята, і учні, і вчителі, і вихователі, і батьки, і видавці — всі, хто цікавиться дитячою книгою та вихованням дітей. Бібліотека, безумовно, є центром спілкування та самоосвіти особистості. Так, лише традиційний «Шевченківський березень», проведення якого дає змогу дітям з найменшого віку доторкнулися до літературної спадщини Кобзаря, збирає сотні шанувальників. З метою популяризації творчості Т.Г. Шевченка нашими фахівцями розроблено авторську програму «Кобзар у Вашому домі», екскурсії для маленьких читачів, які вперше приходять до бібліотеки «Іду з дитинства до Тараса», також підтримуються тісні творчі зв'язки з Фондом Т.Г. Шевченка, Стрітинською школою кобзарського мистецтва, влаштовуються великі свята кобзарської пісні «Сріблястий кобзи передзвін», щорічні конкурси на краще читання поезії Т.Г. Шевченка. Проводяться презентації озвученої книжкової виставки «Ми чуємо тебе, Кобзарю, крізь століття, тебе своїм сучасником зовемо» і видань «Кобзаря» з фонду бібліотеки «Мудра, світла книга, то — «Кобзар» Тараса, На столі, як свято, білий коровай, І пішло повір'я з дідівського часу: Як «Кобзар» у хаті — буде щастя, знай!». Створено електронну базу даних «Шевченкіана». Результати соціологічних досліджень «Кобзар у вашому домі» підтверджують, що його творчість залишається сучасною і інтерес наших читачів до неї постійно зростає.

Розуміючи те, що дитину необхідно привчати до книги з якомога ранішого віку, ми розробили авторську програму «Мої перші кроки в бібліотеці», у рамках якої проводяться екскурсії, літературні, казкові, рольові ігри, вікторини. Для батьків у бібліотеці успішно діє «Родинна світлиця» з лекторієм «З родини йде життя людини» за участю лікарів, екологів, юристів. На його заняттях мова йде про здоров'я дітей, чемність, вихованість і взаємини між батьками та дітьми, а також про книги, які вчать і виховують юних читачів. У рамках програми «Інформаційний простір, друж-

ній до дитини» проходять родинні свята, метою яких є ознайомлення дітей та їхніх батьків з найкращою сучасною літературою та новими українськими періодичними виданнями, проведення театральних заходів, залучення батьків до бібліотеки, до читання разом з дітьми. Дні відкритих дверей «У бібліотеку всією сім'єю» завжди приваблюють дітей та дорослих, і після їх проведення бібліотека обов'язково поповнюється новими читачами. Об'єднуючи зусилля сім'ї, школи, позашкільних закладів, творчих спілок, ми намагаємося повернути світовий престиж українській мові, яка має стати для наших дітей духовною потребою, привертаємо їхню увагу до національних оберегів.

З метою формування у читачів-дітей національної самосвідомості, поваги до історії української держави, традицій, культури, залучення здібних дітей до науково-дослідницької роботи у бібліотеці плідно працює клуб «Досвіт», створений разом із Всеукраїнською спілкою краєзнавців, Інститутом історії НАН України, ліцеєм № 142 м. Києва, студентами Національного університету ім. Т.Г. Шевченка, Національного технічного університету України «КПІ», Національного університету «Києво-Могилянська академія», молодими вчителями. Цьому слугують і цикли заходів «Видатні історичні постаті України» в рамках авторської програми «Українські імена в світовій науці, культурі і мистецтві», семінари, зустрічі з науковцями та істориками, експедиції історичними місцями України.

В останні роки активізувалася робота з творчо обдарованими дітьми. Талановитих читачів-дітей ми активно долучаємо до міських, всеукраїнських конкурсів дитячої творчості, Всеукраїнського конкурсу «Найкращий читач України». Також у бібліотеці постійно діє виставка дитячих робіт «Кожна дитина приходить у світ із Божою іскрою в душі — талантом».

Наша бібліотека започаткувала тематичний захід «Молоді українські письменники — дітям України», який уже став традиційним і проводиться під час Всеукраїнського тижня дитячого читання усіма дитячими бібліотеками міста. Він знайомить читачів з іменами молодих українських письменників та творчістю початківців — талановитих дітей-читачів, відбуваються презентації нових українських дитячих журналів та акції «Читай, дивись і слухай українське». Для юних літераторів молоді українські письменники і поети влаштовують майстер-класи «Через творчість — до особистості».

Центральна бібліотека ім. Т.Г. Шевченка для дітей м. Києва сьогодні — не тільки центр збереження і розвитку національної культури, формування та задоволення інформаційних потреб читачів, поглиблення шкільних знань та організації змістовного дозвілля, центр задоволення потреб, пов'язаних зі спілкуванням та самоосвітою особистості, гарант права дитини на безоплатний доступ до інформації, книжкової продукції. Вона також — центральне книгосховище літератури для дітей та організаторів дитячого читання і база для підвищення кваліфікації бібліотекарів, що працюють у школах, бібліотеках міста. У ній проводяться дослідження з питань розвитку мережі міських бібліотек, змісту читання, формування книжкового ядра дитячої літератури, обмін досвідом, консультації, стажування спеціалістів.

Єдиний книжковий фонд налічує понад 2,5 млн примірників. Упродовж багатьох років він формувався і підпорядковувався завданню створення універсального ядра дитячої літератури. Найвагоміше значення в складі фонду бібліотеки мають колекції класичної та сучасної художньої літератури для дітей, як української, так і світової, тут повно представлена «Шевченкіана», а також найвідоміша і найавторитетніша в світі енциклопедія для дітей різного віку «Дитяча Британіка» в 48 томах. 90% нових надходжень — це українська література і світова в перекладах. Щорічне коло періодичних видань з України і зарубіжжя охоплює понад 300 назв.

Можливість отримувати оперативну і розширену інформацію з усіх галузей знань, відшукувати джерела за будь-яким елементом бібліографічного опису, темою запису чи галуззю знань з 1993 року надає електронний каталог нових надходжень на весь фонд дитячих бібліотек міста. На сьогодні до послуг наших користувачів — електронний каталог бібліотеки, який містить дані про нові надходження книг, брошур, кіно- та фотодокументів, наступні бази даних: «Шевченкіана», періодичних видань бібліотеки, «Зведений каталог періодичних видань дитячих бібліотек міста», «Твори письменників-лауреатів Національної премії ім. Т.Г. Шевченка», статей з періодичних видань, «Британіка», «Ретроспекція», що створюються у відділах комплектування і наукової обробки літератури, відділах обслуговування читачів. Виконання операцій з комплектування, обліку та наукової обробки літератури, а також вичерпне та оперативне обслуговування користувачів здійснюється завдяки функціонуванню в бібліотеці локальної мережі АРМів.

Інформація — одна з найголовніших цінностей сучасного світу, її обсяг щодня зростає, і тому завданням бібліотеки є надання своєчасного доступу до накопичених ресурсів, а входження до глобальної мережі — це обов'язкова умова існування сучасної бібліотеки як скарбниці знань. Залучити нових користувачів до бібліотеки нам допомагає Інтернет-центр, що діє безоплатно з 2003 року. До нього приходять все нові та нові діти, головним чином — з числа лідерів читання, яких стає все більше. З появою Інтернет-центру сутність діяльності нашої бібліотеки та її послуг не змінилася, проте значно зросла якість обслуговування читачів, оскільки до наявних друкованих ресурсів додалися електронні видання. Дізнатися про нас і нашу діяльність можна на сайті www.shevkiyivlib.org.ua.

До 90-річчя Центральна бібліотека ім. Т.Г. Шевченка для дітей м. Києва як науково-дослідний, інформаційний та консультативний центр з питань культурного розвитку дітей прийшла з неабиякими досягненнями: ми розширили сферу загальнокультурної діяльності, запровадили нові бібліотечні та інформаційні технології, підвищили рівень комфортності та удосконалили форми і методи обслуговування читачів. Ювілей бібліотеки ми зустрічаємо з глибокою впевненістю і вірою у майбутнє, бо воно — у наших юних читачах, які відкривають для себе багатий світ життя на сторінках улюблених книжок. Ця урочиста подія знакова не тільки для бібліотекарів і читачів, а й для всіх, хто переконаний, що у нашої бібліотеки попереду багато добрих, цікавих справ, завдяки яким вона доведе своє право на визнання та підтримку суспільства і держави.

Кращі з кращих

Любов Лїна,

зав. відділом комплектування, обліку і організації бібліотечного фонду
Центральної бібліотеки ім. Т.Г. Шевченка для дітей м. Києва

Комплектування книжкових фондів дитячих бібліотек м. Києва — нова політика партнерства з суб'єктами книжкового ринку

Бібліотечний фонд — це головна складова частина бібліотечно-інформаційних ресурсів кожної бібліотеки і основа її багатогранної діяльності. Чим якісніший фонд, тим повніше задовольняються потреби користувачів, тим краще бібліотека виконує покладені на неї обов'язки.

Відділ комплектування, обліку і організації бібліотечного фонду ЦБ ім. Т.Г. Шевченка забезпечує централізоване комплектування 53 бібліотек для дітей Києва, яке у 1978 році ми впровадили першими в Україні, і яке дало можливість зберегти мережу дитячих бібліотек міста в проблемні 90-ті роки. Процес формування фондів бібліотек для дітей нашого міста був і залишається непростим. Його ускладнює й те, що бібліотеки отримали у спадок книжкові фонди, частина яких практично не використовувалася ще за радянських часів. Крім того, в 90-ті роки фонди поповнювалися дуже слабо через майже повну відсутність державного фінансування. За таких умов позитивом стало те, що завдяки централізованому комплектуванню єдиний фонд, сформований за попередні 30 років, продовжував поповнюватися та удосконалюватися. Оперативне і систематичне комплектування бібліотечного фонду з використанням традиційних і нетрадиційних джерел є основою створення єдиного інформаційного ресурсу дитячих бібліотек Києва.

Політика комплектування єдиного бібліотечного фонду дитячих бібліотек міста, який зараз налічує понад 1,5 млн прим. книг, брошур, аудіовізуальних документів та періодичних видань, формувалася протягом багатьох років практичної роботи. І зараз головними завданнями нашого відділу є:

- *Аналіз книжкового ринку України.* Для цього ми постійно порівнюємо наявний склад єдиного фонду бібліотек для дітей з ситуацією на книжковому ринку, регулярно ретельно вивчаємо інформацію про нові видання в газеті «Друг читача», «Літопис книг» та «Нові видання України» Книжкової палати, а також у прайсах і каталогах окремих видавництв.

- *Оцінка та обґрунтований відбір найбільш цінних видань української і світової літератури для дітей.* У цьому процесі важливу роль відіграє рада з комплектування при відділі комплектування, до складу якої входять найбільш досвідчені фахівці дитячих бібліотек міста (члени ради надають свої пропозиції щодо комплектування міських дитячих бібліотек відповідно до профілю їхньої спеціалізації).

- *Замовлення та закупівля видань, які мають максимальну цінність для юних користувачів і оптимально задовольняють їхні потреби.* Перевага надається книжкам українських видавництв (питома вага україномовної дитячої книги складає понад 90% від придбаної літератури).

- *Отримання видань та їх розподіл серед бібліотек міста.* Така робота проводиться з метою забезпечення повноцінного формування фонду кожної бібліотеки відповідно до потреб її читачів.

- *Контроль за станом фондів бібліотек для дітей та їхнім повноцінним використанням.*

На технологію комплектування найбільше впливають ситуація на книжковому ринку та фінансування. Сучасний стан

книжкового ринку дитячої літератури України, на наш погляд, можна вважати незадовільним. Хоча останнім часом то у Києві, то у Львові почали регулярно проводитися книжкові ярмарки, реальна картина, за даними Книжкової палати України, залишається невтішною. Незважаючи на те, що літературу для дітей зараз друкують понад 250 видавництв, накладів дитячих книжок становлять біля 8% від загальної кількості, а за назвами — лише 5%. Середній наклад одного видання — 5000 прим., це призводить до збільшення ринкової ціни дитячої книги, і вона потрапляє до категорії «субвенційно-подарункових» видань, тобто стає майже недосяжною для бібліотек.

З іншого боку, знову ж таки за даними Книжкової палати, у 2007-2008 роках спостерігається тенденція до поліпшення якісного стану книжкового ринку. Зокрема, суттєво зросла кількість видань художньої дитячої літератури, видань енциклопедичного і науково-пізнавального характеру та літератури українською мовою.

За умов досить хаотичного книжкового ринку дитячої книги ми намагаємося відшукати справжні перлини не тільки серед визнаної класичної дитячої літератури, а й цікаві нові оригінальні твори сучасної української та світової літератури для дітей, які позитивно впливають на юне покоління. Зокрема, це такі серії видань, як: «Сучасна дитяча проза», «Життя видатних дітей», «Дитяча іронічна проза» («Грані-Т»), «Для тих, хто не любить читати» та «Під партою» («Зелений пес»), «Читання для реготання» («Видавництво Старого Лева»), «Пригодницька бібліотека» («Теза») та ін. Щорічно нашим відділом для всіх вікових категорій читачів випускається бюлетень «Найбільш помітні видавничі проекти року». Критеріями відбору видань до нього є актуальність, змістовність та естетичність оформлення. Але, на жаль, при такому не дуже великому ринку дитячої літератури ми не можемо придбати все потрібне через недостатнє фінансування комплектування фондів.

Останнім часом ми є свідками того, як зміни, що відбуваються в державі, впливають на діяльність бібліотек. Наприклад, впродовж п'яти останніх років виділення коштів на комплектування залишалося практично на одному рівні попри значне подорожчання книг та інфляцію. Тому ми вважаємо, що сьогодні пасивно очікувати стабільного повноцінного фінансування недостатньо, потрібно активно використовувати інші джерела поповнення фондів, що ми і намагаємося робити. Одним із таких джерел є позабюджетні кошти та подарунки. Так, у 2008 році благодійні кошти на поповнення єдиного фонду бібліотек для дітей нашого міста склали майже 17% від загальної суми, витраченої на комплектування. На формування єдиного бібліотечного фонду позитивно впливають наші тісні творчі зв'язки не лише зі знайомими видавництвами «Веселка», «Школа», «Махаон-Україна», «Ранок», «Теза», «Лелека», «Юніверс», «А-ба-ба-га-ла-ма-га», «Зелений пес», «Видавництво Старого Лева», але й з новими, що спеціалізуються на виданні літератури для дітей та юнацтва. Саме така робота стала вагомим частинкою послідовної політики комплектування.

Співпраця з видавництвами має гарні практичні наслідки: видання книжок, яких потребує наш користувач. Так, наприклад, видавництво «Росава» за замовленням нашої бібліотеки видало книги «Бережи себе, малюк» та «Твої дороги», а видавництво «Інтерпрес ЛТД» — збірки «Добридень, школярику», «Невловимий синій кінь» та «Вірне серце звіра». Понад 100 назв книжок, які ми пропонували видавництвам, вже видано та перевидано. Зокрема, це твори Т. Шевченка, Л. Українки, О. Пчілки, В. Дрозда, Є. Гуцала, Н. Воскресенської, С. Дерманського, І. Роздобудько, Л. Дереша, О. Ільченка, Г. Малик та ін. Сьогодні це частково вирішує проблему незадоволеного попиту наших користувачів.

Особливу увагу в своїй роботі ми приділяємо вивченню незадоволеного попиту. Відділи обслуговування нашої бібліотеки та інших бібліотек для дітей міста систематично проводять моніторинг читацьких потреб та оцінюють ступінь їх

задоволення єдиним фондом. Матеріали анкетування та узагальнені дані про незадоволений попит читачів дають нам дуже цінну інформацію щодо прийняття рішень з поповнення фондів бібліотек для дітей Києва.

Ми прагнемо, щоб і наша бібліотека, і кожна дитяча бібліотека міста були доступними, комфортними, цікавими для дітей. І тому своїм першочерговим завданням вважаємо подальшу роботу зі створення раціонального ядра єдиного бібліотечного фонду бібліотек для дітей Києва за умови найбільш повного врахування реальних потреб і запитів користувачів. Наша мета — зробити так, щоб фонд кожної дитячої бібліотеки був унікальним, а не просто випадковим зібранням найкращих книг, щоб він слугував вихованню всебічно розвиненої інтелектуальної, творчої особистості — нової генерації українського народу.

Ірина Гусєва,
зав. відділом зберігання, гігієни та реставрації книг
Центральної бібліотеки ім. Т.Г. Шевченка для дітей м. Києва

Електронний каталог на єдиний книжковий фонд бібліотек для дітей м. Києва — засіб повного, вільного і оперативного доступу до інформації

У сучасних бібліотеках відбуваються зміни, сенс яких полягає в їх перетворенні з традиційних сховищ друкованих видань на справжні центри інформації та наукової комунікації. Сутність бібліотек, зокрема дитячих, від цього не змінюється — вони залишаються провідниками у безмежному світі інформації та надають безоплатні бібліотечні послуги нашим юним користувачам. Ці зміни пов'язані з автоматизацією бібліотечних процесів.

Забезпечуючи комплектування єдиного бібліотечного фонду, ми насамперед думали про те, як зробити ці ресурси доступними кожній дитині, незалежно від того, де вона мешкає. Саме зі створення у 1993 року електронного каталогу розпочалося поступове і впевнене впровадження інформаційних технологій у нашої бібліотеці.

За базове програмне забезпечення було обрано АІБС «МАРК» (DOS-версія), а з 2003 р. — АІБС «МАРК-SQL», яка забезпечує оптимізацію всіх основних бібліотечних процесів: автоматизацію комплектування книжкового фонду бібліотек для дітей м. Києва, опрацювання документів та обслуговування користувачів.

Головним при створенні електронного каталогу став принцип доступності до інформаційних ресурсів бібліотеки для того, щоб якнайбільше наших користувачів отримали вільний доступ до джерел інформації. До системи електронного каталогу були внесені всі документи дитячих бібліотек міста, починаючи з 1992 року видання. На сьогодні цей каталог містить дані на понад 45 000 книг і брошур, понад 500 нових статей з періодичних видань (щорічно), понад 1000 електронних видань та майже 1200 записів тематичної бази даних «Шевченкіана». Також активно поповнюється і «Зведений каталог періодичних видань дитячих бібліотек м. Києва». Водночас зі створенням бази даних на нові надходження відділи комплектування бібліотечних фондів та наукової обробки документів ЦБ створюють також і базу даних ретрофонду (видання минулих років до 1992 р.).

Сьогодні замість цілої системи каталогів ми маємо один — електронний каталог. Його назва відображає одночасно і

форму (разом із картковими, друкованими), і сутність — він дає можливість здійснювати оперативний багатоаспектний пошук інформації, поєднувати пошукові можливості алфавітного, систематичного та будь-яких інших тематичних каталогів і картотек. Картковий систематичний каталог на даний момент законсервовано.

Важливим кроком у розвитку ЦБ ім. Т.Г. Шевченка для дітей м. Києва як інформаційного центру є підготовка електронного каталогу до розміщення в Інтернеті. Завдяки цьому читачі матимуть можливість дистанційного пошуку, огляду та замовлення потрібної літератури. Модуль пошуку має максимально простий інтерфейс, що робить його доступним для наших користувачів. Повнота та оперативність пошуку забезпечується застосуванням його різноманітних видів: простого, розширеного, фіксованого, за словниками. Під час роботи зі списком замовленої літератури користувач має можливість відібрати потрібні йому документи, а потім надрукувати список або записати його на дискету чи компакт-диск. Віддалені користувачі мають можливість працювати з ресурсами бібліотеки у глобальній мережі.

Сьогодні до послуг користувачів представлено достатньо цікавий та органічний сайт Центральної бібліотеки ім. Т.Г. Шевченка (www.shevkyivlib.org.ua, e-mail: shev@shevkyivlib.org.ua), який використовується для ознайомлення з бібліотекою та пошуку корисної інформації. Ще одним з удосконалень у роботі бібліотеки є запровадження версії АІБС «МАРК-SQL 1.9», яка відповідає новому рівню розвитку дитячих бібліотек в Україні та дає можливість оптимально втілювати ідею автоматизації повного технологічного циклу інформаційного обслуговування користувачів.

Усім нам — і бібліотечним працівникам, і користувачам наразі зрозуміло, що автоматизація бібліотечних процесів, зокрема створення електронного каталогу, підвищує рівень оперативності довідково-бібліографічного обслуговування, комфортності та сервісу, сприяє підтримці позитивного іміджу бібліотеки як науково-дослідного, інформаційного, консультативного центру з питань культурного розвитку дітей міста Києва.

Діти — се наш дорогий скарб,
се наша надія, се — молода Україна
Олена Пчілка

«Дитинство — найважливіший період людського життя, не приготування до майбутнього життя, а справжнє яскраве, самобутнє, неповторне життя, і від того, як минуло дитинство, хто вів дитину за руку в дитячі роки, що увійшло в її розум і серце з навколишнього світу — від цього у вирішальній мірі залежить, якою людиною стане нинішній малюк» — писав Василь Сухомлинський. Дитяча література відкриває маленьким читачам шлях до пізнання світу, сприяє розвитку такої неоціненної властивості особистості, як спостережливість, формує естетичну, екологічну культуру, слугує для дитини невичерпною скарбницею знань.

Перша книжка, з якою діти знайомляться у школі, — це буквар. Але задовго до цього матуся через колискову прилучає дитину до літературного слова, потім переглядає з нею книжки та малюнки, і нарешті вони починають читати разом. Якщо в родині існує традиція сімейного читання, якщо батьки не тільки навчають дитину грамоти, а й з дитинства виховують любов до книжки, то читання стає для неї духовною потребою на все життя. Відомо, що вчасно прочитана розумна, захоплююча книга може вирішити майбутню долю дитини. Бо саме у цей період свого розвитку дитина найбільш чутлива до краси художніх образів, навколишнього світу, книжкового слова. Читаюча дитина — надія нашої країни, тому що, коли вона підорослішає, від неї буде залежати, яке місце займатиме в нашому суспільстві книга.

Позитивним сьогодні є те, що сучасний читач значно помолодшав. Саме в дитячій бібліотеці малюку допоможуть сформулювати і задовольнити свій читацький попит, дізнатися багато цікавого і корисного, прилучитися до широкого потоку інформації. Прагнучи заохотити дітей до читання, бібліотекарі часто стикаються з тим, що книжці важко змагатися з цікавішими і простішими для дошкільнят стежками пізнання: дивитися кінофільм — це, передусім, втіха і задоволення, а читати — напружена праця. Але якщо читання гарних книг глибоко увійшло до духовного світу дитини, то воно стане справжньою основою для самовиховання.

Наша бібліотека є соціальним інститутом виховного, духовного розвитку особистості та своєрідним центром «оберегання дитинства». Вплив бібліотекаря на активізацію процесу виховання, оснований на пріоритетності літератури і читання, при диференційованому підході до кожного читача незаперечний. Фахівці бібліотеки розуміють проблеми читання дітей та читання для дітей і, прилучаючи їх до книги, читання, не примушують дитину, а тільки стимулюють цей процес у співпраці із батьками, дитячими установами, перебуваючи у постійному пошуку універсальних професійних проєктів.

Кращі з кращих

Людмила Рудакова,
зав. відділом обслуговування дошкільників та читачів-учнів 1–4 класів
Центральної бібліотеки ім. Т.Г. Шевченка для дітей м. Києва

Мої перші кроки в бібліотеці

(робота з дошкільниками у рамках програми «Мої перші кроки в бібліотеці»)

Усе більше працюючи з дошкільниками, бібліотекарі стикаються з тим, що батьки часто не усвідомлюють необхідності записати свою дитину до бібліотеки. Через це ми у своїй діяльності приділяємо значну увагу тому, щоб у батьків утвердився погляд на дитячу бібліотеку як на серйозну школу раннього розвитку дитини, адже саме у такому віці вона спроможна засвоїти стільки ж інформації, скільки згодом — за все подальше життя. Звичайно, нас, бібліотекарів, хвилюють питання: «Яку допомогу ми можемо надати малюкам, що швидко ростуть і розвиваються, та їхнім батькам? Які будуть враження у дитини, що вперше відвідала бібліотеку: відчуття радості і світла чи бажання обійти цей будинок стороною?» Розпочинаючи таку роботу з дітьми віком від 2 до 6 років, ми прагнемо, щоб кожний прихід дитини разом з батьками до бібліотеки став справжнім святом зустрічі з Книгою. Позитивні відповіді на ці питання містить наша авторська програма «Мої перші кроки в бібліотеці», яка сприяє і допомагає маленькому читачу, батькам, вихователям орієнтуватися в книжковому світі, виховує любов до книги, розвиває фантазію, мову, вчить думати і творити.

За багаторічну історію бібліотеки вже не одне покоління читачів, які стали батьками, тепер приводять до нас своїх дітей і онуків. До послуг читачів — не тільки багатий книжковий фонд, а й особливе ставлення — теплота, увага, розуміння. Бібліотекарі охоче допомагають підібрати найкращу дитячу літературу, обов'язково пропонують нові книги, цікавляться, чи сподобалося прочитане, радять дітям книги, які колись читали їхні батьки, а дорослим — книги з питань виховання і розвитку дитячого читання. Для цього в бібліотеці діють книжкові виставки «Дитяче читання для серця і розуму» і «Книги для всієї сім'ї», які завжди викликають неабиякий інтерес і серед дітей, і серед батьків. Програма «Мої перші кроки в бібліотеці» також має за мету заохочувати батьків цікавитися дитячою літературою і активно залучати їх до масових заходів. Що ж до дітей, то коли читання несе їм радість і задоволення, вони залюбки братимуть участь у різноманітних масових заходах, які завжди пов'язані з книгою. Зокрема, у відділі обслуговування дошкільників та читачів-учнів 1–4 класів розроблено цикл заходів «Казки спішають до тебе і світяться до ранку в снах», який включає теми: «У світ казки Лесі Українки», «Материнська школа Олени Пчілки», «Українській дитині — Оксана Іваненко», «Іван Франко — дітям», «Українська душа світиться з казки»

(за казками В.І. Даля), «3 літературної спадщини Д.С. Чередниченка», «Михайло Стельмах у колі дитячого читання»; казковий лабіринт «Світ, наповнений чудесами». Також проводяться тематичні заходи «Світ в тобі і ти в світі», «Щедрий голос природи змалку слухаю я», «Твоя перша енциклопедія», «Твої перші газети і журнали», які включають інноваційні форми роботи, а саме: казкове лото, літературну мозаїку, валеологічні хвилинки, гру-загадку, ерудит-лото, інтелектуальну ігroteку. Проходять голосні читання за книгами серії «Моя перша книжка про природу», «Світ навколо», літературно-музична гра-загадка «Забавлянки з лісової галявини».

У рамках програми багато років успішно діє «Школа ввічливих дітей Барвінка та Ромашки». За допомогою ігрових, рольових форм роботи бібліотекарі намагаються зацікавити дитину книгою та читанням. Видатний педагог і письменник В.О. Сухомлинський писав: «Через казку, фантазію, гру, через неповторну дитячу творчість — вірна стежка до серця дитини». І саме рольові ігри, під час яких наші читачі знайомляться з великою кількістю цікавих і корисних книжок, допомагають дітям краще зрозуміти, що книга вчить гарних манер, а читання є великим задоволенням. Вдало і цікаво у бібліотеці вже пройшли ознайомлення з твором О.В. Буценка «Так чи не так», поетична гра «Словник ввічливих слів», літературна гра «Світлиця вихованого Гриця» за книгами «Уроки ввічливості та гарних манер», «Добродій», «Гарні манери для самих маленьких» та книгою Г.П. Шалаєвої «Правила поведінки для вихованих дітей», свята ввічливих малят, поетична гра «Словник ввічливих слів», літературна мозаїка «Мої перші книжечки про ввічливість».

Цікавими та корисними для дошкільників є і такі заходи: літературний експурс «Кожен малюк повинен знати, як в добрі і турботі існувати», «Від щирого слова і світ радіє» (за сторінками книг українських письменників); барвистий калейдоскоп за книгами Алли Сокол «Яким не треба бути», «Як Миколка перевиховався»; година дитячої творчості «Маленькі ключики твої — чарівні слова». Найбільш вдало переплітаються краса українського слова та висока моральність у творах В.О. Сухомлинського. Кожна його казка або оповідання — це маленька перлинка найкращих людських чеснот, підказка дітям, а також батькам, як жити, щоб бути на землі Людиною. Проводячи літературну гру-вікторину біля книжкової виставки «Я мрію Людиною стати, щастя даруючи людям, щоб мною пишалася мати, щоб мною пишалися всюди», літературну подорож «В гостях у хлопчика Добрика», голосні читання за книгою В.О. Сухомлинського «Казки школи під голубим небом», ми стимулюємо дитяче читання, розвиваємо навички аналізу прочитаного та прагнемо, щоб діти через книгу засвоювали моральні уроки доброти, ввічливості та гарних манер.

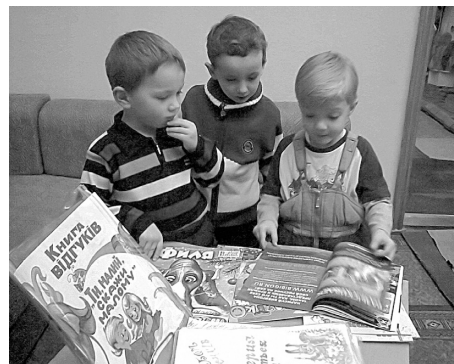
Прилучати дошкільників до читання через ігри, розвивати їхній інтелект, гумор та творчу фантазію, допомагати їм оволодівати рідною мовою ми намагаємося під час проведення циклу презентацій книг-ігор «Дивовижний світ книги-іграшки», «Від гри до навчання», «Пограємо і світ пізнаємо», «Інтелектуальна ігroteка», «В країні міркувань». Використовуємо і розвиваючі книги-ігри: «Казка

з підказкою» (збірка казок з ігровими завданнями); «Розумні казки» (оригінальні логічні ігрові завдання); «Перша книга для читання» (серія «Розумні книжки»; «Школа дошкільнят» В. Черняєвої, «Сонечко» (серія посібників для ігрового дошкільного навчання); «Пам'ять, увага, лічба, гра з пальчиками, логіка, сенсорика, розміри, уява, кольори, рослини та тварини» (видавництво «Країна мрій»). Під час занять циклу «Читаємо і фантазуємо» ми цілеспрямовано розвиваємо у маленьких читачів навички творчого читання, прилучаючи їх до мистецтва: діти відображають прочитане в малюнках, ліпленні, аплікаціях, поробках з природних матеріалів. З метою виховання любові до літератури для дошкільників у бібліотеці проводиться багато казкових вистав, герої яких допомагають маленьким читачам розпізнавати добро та зло, вчать дбайливого ставлення до природи, поваги до старших, вірності друзям. Казки приносять радість, захоплення, насолоду, збагачують уяву, розум дитини і, як результат, викликають бажання почитати самостійно.

Багато уваги в роботі з малюками ми приділяємо розвитку їхніх творчих здібностей та відчуття прекрасного, пропонуючи спілкування з музикою і поезією. З цією метою влаштовуємо прослуховування класичних музичних творів «Перші кроки до музики», музичні ранки «Звуки музики лунають чарівні», поетичні п'ятихвилинки «Віршів віночок від дитячих поетів». Допомагає дітям розвивати естетичний смак і ознайомлення з найкращими творами золоті колекції української поезії для дітей: «Вереса» Г. Бойка, «Дударики» П. Воронька, «Заховалась казка в лісі» В. Гринько, «Веселий корабель», «Про малят і про звірят» і «Олівець-малювець» Н. Забіли, «Найперша стежечка» і «Де ховає сонце роси» Т. Коломієць, «Сонячний дощик» Л. Куліша-Зіньківа, «Кукуріки кукурікали» О. Орача, «Веселиця» П. Ребра, «Весела грамота» І. Січовика, «У бобра добра багато» М. Стельмаха, «Веселі хтосики» і «Жартівливі віршики» Г. Чубач.

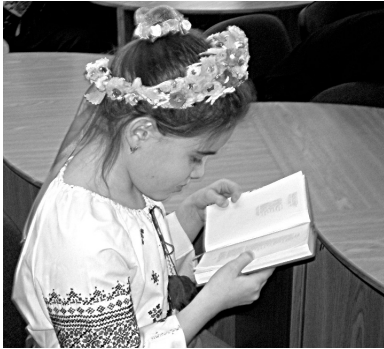
Відчутні результати своєї роботи ми бачимо у тому, що все більше дітей дошкільного віку приходять до бібліотеки і стають її маленькими читачами. Ширшає коло дітей, залучених до книги — невичерпного джерела пізнання та до читання, яке допомагає кожному розвивати свої індивідуальні можливості і талант, розкривати та реалізовувати творчий потенціал, відчувати себе особистістю.

Ми, бібліотекарі, віддаючи їм тепло своїх сердець, намагаємося, щоб кожна книга знайшла свого читача. Недарма гаслом своєї повсякденної роботи ми обрали прекрасні слова українського письменника Дмитра Чередниченка: «...Завжди було і буде вічне — Дитина з книжкою в руці!».

Іду з дитинства до Тараса

У скорбниці славетних імен українського народу чільне місце посідає ім'я Тараса Григоровича Шевченка. З дня виходу його «Кобзаря» у світ ця книга, поряд із Біблією, стала настільною майже в кожній українській оселі.

У нашій бібліотеці, що носить ім'я цього видатного поета вже впродовж багатьох років проводиться робота з популяризації його творчості для того, щоб діти з найменшого віку змогли доторкнутися до літературної спадщини поета, письменника, художника. З цією метою у бібліотеці вже давно діє програма «Кобзар у Вашому домі», яка є пріоритетною у роботі з обслуговування наших користувачів.

У бібліотеці перше знайомство найменших читачів з Шевченком починається під час екскурсії «Іду з дитинства до Тараса». Прониклива розповідь бібліотекаря допомагає дітям та їхнім батькам серцем відчувати особистість славетного Кобзаря. Вже пізніше діти, відвідуючи бібліотеку, з книжок дізнаються багато цікавого про дитинство Тараса, про те, які книжки він любив, з якою ніжністю ставився до дітей і як щиро, вкладаючи душу, звертався до них у своїх творах. Мабуть, ця любов і надихнула його написати перший буквар.

Біля книжкової виставки «У неволі, без забав, ріс малий хлопчина, славним він поетом став, Сонцем України» ми регулярно проводимо для дітей поетичні п'ятихвилинки, вернісажі «Віршів віночок від Тараса Шевченка». Батькам у рамках програми «Починаймо рідне слово зі сторінки «Кобзаря» ми пропонуємо почати читання у родинному колі з таких віршів Тараса Шевченка: «Зоря моя вечірняя», «Садок вишневий коло хати», «Тече вода з-під явора», «Тополя», «Діти», «Щаслива родина», «Сонце заходить», «Дід і онука», «Вітер в гаї», «Встала весна».

Залучаючи дітей з раннього віку до книги і читання, ми стимулюємо та заохочуємо інтерес маленьких читачів до особистості поета, письменника, художника, пропонуємо їм прочитати книжки таких авторів, як: Є. Білоусов «Тарасове перо», С. Васильченко «В бур'янах», К. Гриневичева «Один вечір з життя Шевченка в Києві», «Калинова хатинка Т.Г. Шевченка», О. Іваненко «Маленьким про великого Тараса», Б. Лепкий «Шевченкова верба», О. Пчілка «Перекази про поета», В. Сухомлинський «На Тарасовій могилі», В. Скомаровський «Тарасові птиці», Л. Храплива «Тарас Шевченко».

Про дитинство Тараса видатними письменниками і поетами було написано багато. Але маленькі читайлики і ми, бібліотекарі, з великим нетерпінням чекаємо на нові книжки про Кобзаря. Нарешті з'явився український письменник Євген Білоусов, який зробив вдалу спробу створити образ Т.Г. Шевченка, зрозумілий і близький найменшим читачам. Ми знаємо, як діти цього віку люблять читати казки. А тут вийшла неабияка — казка про великого Кобзаря «Тарасове

перо». Сторінка за сторінкою ми спостерігаємо, як зростає маленький Тарас, як у нього виникло бажання малювати, а потім — як «...прийшло натхнення. Прийшло бажання відтворити думки в слові», як в навчанні розкривався талант юного Тараса, як у нього з'явилася «...любов до книги...». Бо книга — той хліб насущий, то вода цілюща, без якої не можна жити. Без книги не було змоги в Шевченка гідно зростати і тягнутись до світла великих знань». Ця книга увійшла до кола сімейного дитячого читання і стала чудовим прикладом для серця і розуму маленького читача.

З метою сприяння розвитку творчих здібностей дітей з раннього віку ми активно залучаємо їх до участі в конкурсах на кращого читця поезії Шевченка та конкурсів книжок, створених дітьми, «Тарасовими шляхами». Ось що пише учасниця цього конкурсу, читачка нашої бібліотеки, учениця 4 класу Олександра Симонович: «Я навіть не уявляю людину, яка не знає Т.Г. Шевченка, не знає його віршів, слів пісень. Мабуть, ця людина дуже неосвічена». А четверокласниця Ганна Сергеева написала про те, як вперше у своєму житті брала участь у конкурсі на краще читання віршів Т.Г. Шевченка, як готувалася до нього, не уявляючи собі читання Шевченкової поезії без українського вбрання. Тоді бабуся запропонувала дівчинці свій український одяг, у якому Ганна і виступила, зайнявши призове місце. «...Я ніколи не забуду того, — пише вона, — що я відчула перший раз, гортаючи сторінки великої книги великого поета — «Кобзар». З того часу я часто читаю мій рідний, любий «Кобзарик». Розповіла Ганна і про те, як вишитий бабусин рушник з портретом Т.Г. Шевченка допомагає їй у житті, і про свою мрію «...поїхати на могилу Т.Г. Шевченка, стати біля могили на Чернечій горі, вклонитися низько до самої землі Великому Кобзарю і покласти пучечок квітів».

Приємно відзначити, що чимало творів, написаних дітьми-читачами нашої бібліотеки, увійшли до збірки «Тарасовими шляхами», яка отримала диплом за найкраще художнє оформлення на однойменному Всеукраїнському конкурсі книжок, створених дітьми.

Діти називають нашу бібліотеку Тарасовою світлицею, а, як відомо, устами дитини промовляє істина. В стінах бібліотеки ми збираємо вже не одне покоління дітей — сотні шанувальників творчості поета із задоволенням відвідують традиційні дні відкритих дверей «Нас єднає Шевченкове слово», виставки книжкової графіки «Я малою твори Тараса Шевченка», шевченківські читання, заочні подорожі залами Національного музею ім. Т.Г. Шевченка «Шевченко і діти», зустрічі з письменниками — лауреатами Національної премії України ім. Т.Г. Шевченка.

І ми дуже раді з того, що маленькі читачі люблять українську мову і читають «Кобзар». Деякі з них, як, наприклад, учениця 4 класу Аліна Смоліна, вважають Тараса Шевченка своїм найулюбленішим поетом. Любов до української книги, до поезії Т.Г. Шевченка, прищеплена в дитинстві, залишається на все життя. Працівники бібліотеки щодня наполегливо працюють задля того, щоб кожне нове покоління було не лише споживачем цієї високої духовності, а й творцем Шевченкової України.

Кращі з кращих

Соломія Енгібар'ян,

зав. відділом обслуговування читачів-учнів 5-9 класів
Центральної бібліотеки ім. Т.Г. Шевченка для дітей м. Києва

«Зійдуть, і ростимуть, і у люди вийдуть...»

(з досвіду роботи краєзнавчого клубу «Досвіт»)

Пізнай свій край... себе, свій рід, свій
нарід, свою землю — і ти побачиш свій
шлях у житті...

Г. Сковорода

Сьогодні в Україні історія — більше ніж наука. Наша історія — це минуле народу, який жив на своїй землі з прадавніх часів, складаючи глибокі традиції, творячи високі зразки культури. І, як у кожній цивілізованій країні, вона поступово стає частиною національного світогляду. Саме національна свідомість, любов до рідного краю викликає гаряче бажання пізнати його краще, вкласти свої сили і знання у його розквіт.

Виховання у дітей та молоді патріотичних почуттів, глибокої поваги до історії рідного краю, української держави та нашого народу, його найкращих традицій, відродження шкільного краєзнавства стало метою клубу «Досвіт» Київського міського юнацько-дитячого об'єднання краєзнавців, засновниками якого є Центральна бібліотека ім. Т.Г. Шевченка для дітей м. Києва, Всеукраїнська спілка краєзнавців, Інститут історії України НАН України, ліцей № 142 м. Києва та Київська МАН «Дослідник». У діяльності клубу використовується досвід, здобутий у галузі краєзнавства в Україні та за кордоном. До співробітництва залучаємо учнівську молодь, студентство, вчителів, науковців, громадських діячів, науково-дослідницькі і державні установи. Почесними членами клубу є академік НАН України, голова правління Всеукраїнської спілки краєзнавців П.Т. Тронько, доктор історичних наук, професор, заступник директора Інституту історії України НАН України О.П. Реєнт, кандидат історичних наук, старший співробітник Інституту історії України НАН України, член Всеукраїнської спілки краєзнавців Т.Ф. Григор'єва, заслужений журналіст України, відповідальний секретар правління Всеукраїнської спілки краєзнавців А.А. Ситник, заслужений працівник культури України, відмінник освіти, директор Центральної бібліотеки ім. Т.Г. Шевченка для дітей м. Києва Н.І. Безручко, співробітник Київської МАН «Дослідник» Г.І. Братчук.

Програма юнацько-дитячого об'єднання «Досвіт» передбачає проведення читачьких конференцій, семінарів, презентацій, зустрічей з науковцями та видатними сучасниками, цікавих експедицій, екскурсій історичними місцями України, а також виступи з науковими доповідями та видання їх окремими збірками.

Визначними подіями в історії клубу за часи його існування стали: установчі збори на краєзнавчій конференції «Формування державності за часів Української національної революції» (до 350-річчя національної революції); І з'їзд клубу та прийняття статуту; презентація книги «В робітнях історичної науки» О. Реєнта та творча зустріч з автором; Всеукраїнська історико-краєзнавча конференція «Друга світова війна і трагедія єврейського народу»; презентація виставки друкованих видань «Україна відроджується, відновлюючи історичну пам'ять». Відбулася також Перша міжнародна молодіжна науково-практична істо-

рико-краєзнавча конференція «Колективізація. Голодомор. Голокост — прояви політики геноциду тоталітарного режиму» до 70-х роковин Голодомору в Україні. Серед організаторів конференції були: школа № 173 м. Києва, школа № 653 Південного округу м. Москви (Російська Федерація), Музей м. Аушвіца (Польща). У її роботі взяли участь майже 200 учасників, серед яких: члени клубу «Досвіт», читачі-учні шкіл, гімназій, ліцеїв з міст Києва, Москви, Малина Житомирської обл., Богуслава, Фастова Київської обл., а також курсанти Національної академії Служби безпеки України, наукові співробітники Інституту політичних та етнонаціональних досліджень, Інституту юдаїки та ін. Основне, на чому наголошувалося під час підведення підсумків конференції, це те, що молодим науковцям потрібно продовжувати активно залучати учнівську молодь до збирання документальних матеріалів з історії України, написання наукових праць і монографій, а найголовніше — зберігання в пам'яті народу кожної окремої сторінки його історії.

Упродовж 2008 року, оголошеного президентом Роком скорботи в Україні в пам'ять про мільйони загиблих під час Голодомору 1932-33 років, у рамках діяльності клубу «Досвіт» у нашій бібліотеці відбулися заходи, що викликали у дітей велику зацікавленість. Зокрема, у листопаді 2008 року пройшов вечір-реквієм «Чорна сповідь моєї вітчизни та її затамований біль». Серед гостей на ньому були присутні очевидці голодних 30-х років: архітектор, двічі лауреат Державної премії України ім. Т.Г. Шевченка С.П. Сліпеч і поет, член правління «Всеукраїнської спілки інвалідів війни М.А. Лебединський, які поділилися з присутніми своїми сумними спогадами. Директор бібліотеки Н.І. Безручко презентувала «Національну книгу пам'яті жертв голодомору 1932–1933 років в Україні: місто Київ» (К.: Фенікс, 2008), в якій увічнюється світла пам'ять полеглих від голоду киян та мешканців Київської приміської смуги. Всі вони згадані по-іменно.

На історико-патріотичному вечорі «Крути: честь і трагедія України» до 91-ї річниці героїчного подвигу української молоді члени клубу «Досвіт» представили літературний колаж «Понад Крутами — вічність у сурми сурмить». Лунали вірші українських поетів П. Тичини, Ю. Липи, Г. Могильницької, Ю. Шкрумеляка у супроводі козацьких, стрілецьких, народних патріотичних пісень. До Дня перемоги відбулася зустріч читачів бібліотеки з ветеранами «Нащадки пам'ять бережуть».

Читацька конференція «Моя Вкраїно, зумій всіх об'єднати воедино, адже земля у нас єдина, і нам усім тут разом

жить» до 90-річчя Соборності України мала за мету сприяти формуванню у підрастаючого покоління почуття патріотизму, відчуття єдності, належної шани і любові до історичної спадщини батьківщини, свого народу. Почесним гостем та учасником конференції став політик і громадський діяч, Герой України Левко Лук'яненко, який оцінив нашу роботу з відновлення історичної правди, становлення і формування нового покоління патріотів України

Ніна Крилова,
зав. відділом мистецтв Центральної бібліотеки ім. Т.Г. Шевченка для дітей м. Києва

Кожна дитина приходить у світ із Божою іскрою в душі — талантом, а завдання бібліотекарів — розвинути його

Засновуючи 90 років тому дитячу бібліотеку в Києві, відомі українські діячі П.Г. Тичина та Г.Г. Верьовка організували при ній літературний та хоровий гуртки, що, на їхню думку, мало сприяти тому, щоб бібліотека стала для дітей центром дозвілля та спілкування. Таким чином, ще в ті роки передова інтелігенція вважала, що в структурі дитячої бібліотеки обов'язково має бути такий підрозділ, що знайомив би дітей з основами національного українського мистецтва.

Однак, на жаль, ще й досі жодна з 50 дитячих бібліотек нашого міста не має такого окремого відділу. Чому ж так склалося? Зовсім не тому, що керівники не розуміють важливість роботи в цьому напрямі, а тому, що, як і завжди, в бібліотеках не вистачає потрібної площі, обладнання, фонду тощо. На щастя, Центральна бібліотека ім. Т.Г. Шевченка для дітей м. Києва має в своїй структурі необхідний для творчого розвитку дитини відділ мистецтв. Важливу роль у його створенні та успішній діяльності відіграла заслужений працівник культури України Н.І. Безручко, яка вже понад 30 років очолює нашу бібліотеку.

За роки існування бібліотеки накопичено значну кількість інформаційних джерел з різних напрямів світового та вітчизняного мистецтва: живопису, музики, театрального та кіномистецтва. Це не лише книги, але і кінофотодокументи, аудіо-, відео-, CD- та DVD-записи, що є надійною основою для підготовки та проведення співробітниками відділу різноманітних заходів. Зустрічі з майстрами народної творчості, майстер-класи, конкурси, творчі акції збирають юних музикантів, художників, шанувальників прикладного мистецтва. Ми працюємо під гаслом: «Кожна дитина приходить у світ з Божою іскрою в душі — талантом», і одним з наших основних завдань є якнайповніший його розвиток.

Проведення наших заходів, що орієнтовані на усе дитяче населення міста, значною мірою сприяє розкриттю творчого потенціалу дітей і розширенню кола шанувальників мистецтв. Вони виховують любов і повагу до рідного краю, його культури, українського слова і книги та допомагають зробити читання цікавішим. Проходять заходи по-різному: традиційно, нестандартно, індивідуально, масово, і дуже часто — із залученням самих дітей до їх підготовки та проведення.

так: «Сьогодні дирекція бібліотеки організувала відзначення свята Соборності. Це було змістовно, з великим художнім смаком, і тому стало справжнім святом. Дякую, що запросили мене на зустріч з молодими істориками та дослідниками, членами клубу «Досвіт». Бачу, що Центральна бібліотека для дітей ім. Т.Г. Шевченка проводить велику й корисну працю для виховання нового покоління української політичної еліти».

Одним із яскравих прикладів є традиційний вже впродовж 10 років міський конкурс дитячої творчості «Київ та кияни очима дітей» до Міжнародного дня дитини та Дня Києва. Втішним є те, що з кожним роком кількість конкурсантів зростає: якщо спочатку їх було лише кілька десятків, більшу частину яких складали читачі нашої бібліотеки, то у 2008 році в конкурсі брали участь вже сотні дітей зі всього міста. Маємо надію на те, що у 2009 році він стане міжнародним. Участь у конкурсі дає дітям можливість виразити свої почуття до рідного міста та киян, показати знання історії Києва. Переглядаючи змістовні творчі роботи дітей — літературні твори, малюнки, ми переконуємося в тому, що сьогодні росте небайдуже, розумне, талановите покоління.

Цього року весь світ відзначає знаменну дату — 100-літній ювілей самобутньої української художниці, лауреата Національної премії України ім. Тараса Шевченка Марії Приймаченко. 2009 рік в Україні указом президента був проголошений Роком Марії Приймаченко. З цієї нагоди наша бібліотека стала ініціатором акції «Здобути вічність на землі» — конкурсу дитячих малюнків, виконаних у творчій манері художниці. Мета цього конкурсу полягала у пробудженні інтересу юного покоління до найкращих надбань української культури, а також у підтримці талановитих дітей. Результатом спільної двомісячної роботи Центральної бібліотеки ім. Т.Г. Шевченка для дітей м. Києва, Центрального державного архіву-музею літератури та мистецтва України, Центру позашкільної роботи Святошинського району, художнього гуртка «Маленький принц» стали чудові дитячі малюнки, виконані у техніці Марії Приймаченко. Юні таланти порадували всіх своїми здібностями і зуміли по-своєму передати яскраве, фантастичне світосприйняття народної майстрині. Творчі роботи учасників конкурсу були виставлені у вітринах бібліотеки, і завдяки такому імпровізованому вернісажу багато наших читачів — киян та гостей міста мали можливість ознайомитися з творчістю М. Приймаченко, відображеною у малюнках дітей.

Усі наші заходи, під час яких діти отримують можливість розкривати свої творчі здібності, завжди проходять під гаслом: «Я прийшов в цей світ з добром». У бібліотеці для читачів проводиться багато тематичних та персональних виставок і майстер-класів, які користуються великою популярністю серед дітей, батьків та вчителів. Досить цікаво пройшли тематичні презентації виставок поробок з глини, пластиліну, оригамі та малюнків «Діячі Київської Русі — очима дітей». Діти-учасники цих презентацій із задоволенням брали участь у майстер-класах і створювали поробки самостійно. Родинні свята у бібліотеці завжди збирають багато прихильників української культури та побуту, на них ми привертаємо увагу до духовних цінностей народу, його куль-

тури, традицій, звичаїв, вірувань. Разом з батьками діти презентують виставки портретів членів своєї родини, виготовлених власноруч рушників, малюнків, аплікацій з природного матеріалу, пластиліну, паперу, тіста.

Однією з важливих деталей є те, що під час таких заходів відбувається творче взаємозбагачення дітей, які мають різні захоплення. Що мається на увазі? Серед наших постійних

читачів є діти, яких мало приваблює мистецтво. Але відвідування заходів, що проводяться в бібліотеці, пробуджує у них інтерес до образотворчого та прикладного мистецтва. З іншого боку, діти, які займаються в худож-

ніх школах чи самостійно і проводять у нас майстер-класи та презентації своїх робіт, починають більше цікавитися художньою літературою. Це значною мірою розвиває уяву і позитивно впливає на їхню художню творчість.

Діти відчують себе справжніми акторами, коли на базі літературного театру «Кобзарик» протягом року разом із вчителями та батьками готують і показують театралізовані та лялькові вистави. Читачі і гості бібліотеки вже побачили «Вінок Кобзареві», «Назар Стодоля», «Лускунчик», «Кицид», «Муха-цокотуха», «Рукавичка». До новорічних і різдвяних свят юні актори готують вертепне дійство «Ой радуйся, земле!». Для своїх спектаклів юні читачі-артисти разом із батьками та вчителями власноруч шийють костюми, виготовляють ляльки, а також позичають реквізит у будинках творчості. На вистави запрошують учнів інших шкіл Києва, батьків, родичів, друзів.

Часто юні аматори зустрічаються у бібліотеці з театральними режисерами та акторами. Наприклад, цікаво пройшла зустріч із головним режисером Київського театру ляльок, заслуженим актором України Ю.І. Сикало, зав. літ. частиною І.Я. Поволоцьким та акторкою Л.М. Ясинівською. Діти з великим задоволенням слухали про творчу діяльність театру, його різноманітний репертуар, незвичайні сторінки з життя артистів. На запрошення Юрія Івановича ми з дітьми побували на екскурсії у «святая святих» лялькового театру — майстерні, де народжуються ляльки — головні герої вистав.

Ще всесвітньо відомий композитор П.І. Чайковський колись сказав про українську пісню: «Дивної краси пісні — слава України». Добре розуміючи, що саме українська пісня та наша мелодійна мова є найпершими національними культурними ознаками народу, ми обрали одним із головних напрямів своєї роботи ознайомлення дітей зі світом музики, широку пропаганду народної пісенної спадщини України та українських композиторів, а також музичної народної творчості та її інструментальної обробки. Для того, щоб діти повніше сприйняли і прониклися красою української пісні, ми час від часу запрошуємо до бібліотеки відомих майстрів української сцени. На зустріч з читачами вже приходили народні артистки України Галина Яблонська та Ніна Матвієнко, соліст Національного театру опери та балету Роман Майборода, кобзарі Стрітинської школи кобзарського мистецтва.

Більш активна творча діяльність відділу мистецтв стала можливою завдяки тісній співпраці з педагогічними колективами музичних і загальноосвітніх шкіл міста. Щороку за участю вихованців музичної школи № 5 ім. М. Ревуцького та учнів дитячої школи мистецтв № 8 у бібліотеці проводяться концерти до Міжнародного дня захисту дітей «Веселка в небесах», Міжнародного дня музики «Музика збирає друзів» та новорічних і різдвяних свят «Ми чекали Миколая». Майже кожен з таких музичних заходів закінчується хоровим співом усіх присутніх, що є гарною традицією, залишеною нам Г. Верьовкою. Майстерністю свого виконання діти дарують усім прекрасні незабутні хвилини зустрічі з музикою.

Прищеплюючи читачам любов до прекрасного, ми водночас намагаємося розвивати у них співчуття, небайдужість та бажання допомагати іншим. Цьому надзвичайно сприяє проведення спільних заходів з дітьми-сиротами та дітьми з обмеженими можливостями. Наприклад, у рамках святкової акції «Діти — дітям» юні художники презентували свої роботи та запропонували дітям зі школи-інтернату вибрати для себе малюнки, які їм найбільше сподобалися, а хор музич-

ної школи № 5 ім. Л. Ревуцького подарував усім новорічні пісні, колядки та щедрівки. Сподіваємось, що ці зустрічі — гарна школа милосердя та доброти, де діти, спілкуючись і обмінюючись творчими дарунками, віддають частинку своєї душі тим, кому так не вистає родинного тепла.

Участь у конкурсах, творчих акціях, виставах дає дітям чудову можливість мріяти, фантазувати, проявляти творчу майстерність, виражати власні почуття до навколишнього світу, а для батьків це — нагода подивитися на своїх дітей під іншим кутом зору, відкриваючи в них нове. Кожен захід для дітей — це невеличке свято, під час якого можна поспілкуватися, дати інтерв'ю, отримати нагороди та подарунки, але головним подарунком для них лишається любов, доброта, повага і розуміння дорослих. Завжди охоче підтримують проведення таких заходів Державне спеціалізоване видавництво дитячої літератури «Веселка», художні музеї м. Києва, Національна українська спілка письменників. Така тісна співпраця дає дітям можливість демонструвати свою творчість не лише у межах власних домівок, художніх шкіл, бібліотек, а й більш широкому загалу. Наприклад, дитячі твори публікуються у всеукраїнському журналі «Веселочка», дитячих виданнях «Мішутка», «Я сама», навіть вийшли окремою збіркою «Тарасовими шляхами»; дитячі художні роботи експонуються на території Святої Софії в Архіві-музеї літератури та мистецтва України, що є для наших читачів великою честю. Для популяризації творчості дітей серед ровесників створюється електронна версія каталогу дитячих робіт, перша частина якого вийшла у світ під назвою «Здобути вічність на землі». І кожна дитина, побачивши свої творчі роботи на сторінках книжки чи журналу, що стоять на бібліотечній полиці, або в експозиції музею, відчуває себе частиною творчої спільноти великого Києва, творцем злагоди у рідному місті.

Кращі з кращих

Світлана Сніжова,

зав. відділом маркетингу, інновацій, інформації
Центральної бібліотеки ім. Т.Г. Шевченка для дітей м. Києва

День інформації «Дитина і Всесвіт»

(до Міжнародного року астрономії, року екології. Для учнів 3–4 класів)

Ми — господарі нашої природи, і вона для нас комора сонця з великим скарбом життя. Замало просто оберегати ці скарби, їх треба відкривати й показувати. Риба потребує чистої води — оберегатимемо наші водойми. В лісах, степах, горах різні цінні тварини — оберегатимемо ліси, степи, гори. Рибі — вода, птахів — повітря, звірам — ліс, степи, гори. А людині потрібна Батьківщина. І оберегати природу — означає оберегати Батьківщину.

М.М. Пришивін

Одним з найважливіших завдань сьогодення є виховання у дітей екологічної культури, потреби в спілкуванні з природою, інтересу до пізнання її законів, усвідомлення цінностей усього живого на Землі і необхідності дбайливого ставлення до довкілля. З цією метою в квітні у бібліотеці до Міжнародного року астрономії та екології провели день інформації «Дитина і Всесвіт» за творами української, світової художньої та науково-природничої літератури, матеріалами періодичних видань.

До цього дня для учнів 3–4 класів було оформлено тематичну книжкову виставку «Світ на долоні» (додаток № 1), проведено огляд літератури «Світ на долоні» і періодичних видань «Природа. Наше завдання: захистити, врятувати, допомогти», вікторину «Три! Два! Один! Пуск!» (додаток № 2), бесіду-діалог «Вода — це життя» (додаток № 3). Також читачі здійснили віртуальну мандрівку неоясним Всесвітом, частиною якого ми є. Всі ці заходи були спрямовані на те, щоб за допомогою популяризації екологічної та науково-популярної літератури навчити дітей краще розуміти природу, любити і берегти її.

Додаток № 1

Книжкова виставка «Світ на долоні», цитатою до якої стали рядки з поезії А. Качана:

Вгорі над нами засвітилася
Зоря яскрава в небесах,
Чумацьким Шляхом прокотилася
І приземлилась у степах.

Виставка мала три розділи: «Вікно у дивовижний Всесвіт», «Вони підкорили космос» та «Із року в рік навколо Сонця, Мов корабель, пливе Земля. Ми — юнги, юні охоронці, Матроси цього корабля. Ставай на вахту разом з нами...» (А. Качан).

Рекомендована література за розділами:

Перший розділ:

- Астрономія. Зорі, галактика та Всесвіт. — К. : Вітраж, 2006. — 48 с. : ілюстр.
- Астрономія. Планети Сонячної системи. — К. : Вітраж, 2006. — 48 с. : ілюстр.
- Астрономія. — Х. : Промінь, 2002. — 48 с. : ілюстр.
- Дивовижний Всесвіт. Популярна дитяча енциклопедія / упоряд. Г.В. Железняк. — Х. : Сінтекс, 2004. — 96 с. : ілюстр.
- Грехем Й. Місяць. — К. : Махаон Україна, 1999. — 32 с. : ілюстр.
- Паркер С. Наука та космос. — К. : Перо, 2007. — 96 с. : ілюстр.

Другий розділ:

- Леонов А.А. Выхожу в космос. — М. : Малыш, 1980. — 78 с. : ил.
- Синицын В. Первый космонавт. — М. : Малыш, 1981. — 78 с. : ил.
- Леонов А.А. Солнечный ветер. — М. : Прогресс, 1977. — 55 с. : ил.
- Українці, що удосконалили світ. — Х. : Промінь, 2006. — 80 с. : ілюстр.

Третій розділ:

- Дивовижна подорож планетою Земля / упоряд. Г.В. Бурма. — Х. : Сінтекс, 2004. — 64 с. : ілюстр.
- Дивовижний світ живої природи. Популярна дитяча енциклопедія. — Х. : Сінтекс, 2004. — 96 с. : ілюстр. — (Вікно дивосвіту).
- Райлі П. Земля та океани. — К. : Перо, 2007. — 96 с. : ілюстр.
- Світ-дивосвіт : хрестоматія з природозн. : [Для мол. шк. віку] / упоряд. Н.М. Школя. — К. : Лелека, 2004. — 224 с. : ілюстр.

Додаток № 2

Запитання до вікторини: «Три! Два! Один! Пуск!»:

1. Як називається велике скупчення зірок? (галактика).
2. В якій галактиці знаходиться наша Сонячна система? (Молочний, або Чумацький шлях).
3. Скільки планет нараховує наша Сонячна система? (9).
4. Назвіть планети Сонячної системи. (Меркурій, Венера, Земля, Марс, Плутон, Сатурн, Уран, Нептун, Юпітер).
5. Яка планета Сонячної системи найбільша? (Юпітер).
6. Яка планета Сонячної системи найменша? (Плутон).
7. Яка планета Сонячної системи найближчіша? (Нептун).
8. Який колір мають найгарячіші зірки? (білий або синій).
9. Який колір мають найхолодніші зірки? (червоний).
10. Як називаються фігури, що утворюються зірками? (сузір'я).
11. За допомогою якого приладу можна спостерігати за зорями? (телескоп).
12. Як називаються люди, які літають у космос? (астронавти).
13. Як називаються люди, що досліджують зорі? (астрономи).
14. Хто з людей першим полетів у космос? (Юрій Гагарін).
15. Коли Гагарін здійснив свій перший політ? (12 квітня 1961 року).
16. Хто з книжкових героїв здійснив мандрівку на Місяць? (казкові чоловічки з повісті М. Носова «Незнайко на Місяці»).
17. Якою планетою подорожували кіт Гарбузик та його хазяйка? (пурпуровою — з книжки Лесі Ворониної «Таємниця Пурпурової планети»).

18. В якому стані перебувають предмети та людина у космосі? (невагомість).

19. Як називається газова оболонка Сонця, яку видно під час сонячного затемнення? (корона).

20. Хто був першим українським космонавтом? (Леонід Каденюк).

21. Як називається книга про подорож дівчинки Даринки та домовичка Карла? («Планета-пастка, або Чому мовчать зелені чоловічки»).

22. Хто з героїв Марини та Сергія Дяченків був викрадений інопланетянами? (Гордійчик, Андрійчик, їхній дідусь, песик Хвостик та коза Ізабелла з книги «Летючий капелюх»).

Додаток № 3

Завдання до обговорення під час бесіди-діалогу «Вода — це життя»:

1. «Я в річці. Я іржава. Я порізала ступню маленької дівчинки, коли вона купалася. Що я?» (відкрита, викинута в річку бляшанка).

2. «Я дуже хвора. Мені не вистачає кисню для дихання. Мені більше не подобається плавати у цьому озері. Хто я?» (черепаха).

3. «Я мокра. У мене поганий запах. Мій колір зовсім непривабливий. Щодня завод викидає в мене свої відходи. Що я?» (забруднена річка).

4. «Я мокра. Я потрібна всім живим істотам. Усі рослини, тварини і люди помруть без мене. Що я?» (чиста вода).

5. Чого з перерахованого не має бути у чистій воді: пластмасові стаканчик; жива риба; бляшанки; жабки; папір; зламана вудочка; водяна змія; личинки комах; автомобільна шина; водяні рослини; стара гумова іграшка; молюски; поліетиленові пакети; черепаха; зламані гілки дерев? (При підготовці до цього завдання заздалегідь намалюйте на папері озеро, а окремо — те, що там має знаходитися, і те, чого там не має бути, та виріжте ці предмети. Також намалюйте кошик для сміття. Запропонуйте дітям «заселити» озеро «правильними» малюнками, а «неправильні» викинути у кошик для сміття. Малюнки можна кріпити шпильками або скотчем).

За книгою Дж. Фрідман «Джелі Джен — захисник людей» (К. : Веселка, 2000. — 63 с.).

Світлана Сніжова

Молоді українські письменники — дітям України

(соціологічне дослідження)

Молода наша держава Україна плаче юну поросль у літературі. І наша бібліотека прагне відкрити своїм читачам цей новий культурний простір, оскільки українська література сьогодні надзвичайно різноманітна і багатопланова. Твори молодих письменників, на щастя, не обмежуються ідеологічними схемами, а оповідають про саму людину. Сучасна українська література напрочуд цікава і потребує такого ж цікавого та інтелектуального читача.

У 2006 році з нашої ініціативи щорічний Всеукраїнський тиждень дитячої та юнацької книги пройшов під гаслом «Молоді українські письменники — дітям України». Тоді багато хто з наших читачів вперше дізнався про молодих українських письменників Марину Рибалко, Наталю Зарічну, Олександра Дерманського, Сергія Оксеника, Анну Семенюченко, Валентину Бондаренко, Меланію Павленко, Івана Данича і ознайомився з їхньою творчістю.

Для більш широкої пропаганди сучасної української літератури ми у 2007 році підготували та видали перший випуск методичних рекомендацій «Молоді українські письменники — дітям України». Використовуючи матеріали цього методичного порадики, вчителі, батьки та бібліотекарі знайомлять дітей з життям та творчим доробком молодих українських письменників Богдани Дідковської, Мар'яни Лелик, Олеси Мамчич, Лесі Мовчун, Мар'яни Савки, Євгена Смульського, Олени Стельмах, Ярослави Стріхи, Наталі Тучинської, Ярослави Шекери, Сергія Жадана, Вікторії Осташ.

Саме для того, щоб і надалі дізнаватися об'єктивну думку читачів нашої бібліотеки та їхні враження від творчості молодих українських письменників, ми розпочали локальне соціологічне дослідження «Молоді українські письменники — дітям України». Сподіваємося, що інформація, отримана у ході цього опитування, допоможе нам краще спрямувати свою роботу з цікавою, незвіданою, новою українською літературою і визначити рівень популярності творів молодих українських майстрів художнього слова, які знайшли місце у серці кожного читача.

Анкета

1. Які книги молодих українських літераторів Ви читали?

2. Що Вас приваблює у сучасній українській літературі?

Ім'я письменника	Так	☐	Ні	☐
Сюжет	Так	☐	Ні	☐
Яскраві ілюстрації	Так	☐	Ні	☐

3. Яка художня література молодих українських авторів Вам найбільше подобається?

Проза	Так	☐	Ні	☐
Поезія	Так	☐	Ні	☐

4. Чи подобаються Вам твори деяких молодих авторів, які використовують не завжди пристойну лексику?

Так	☐	Ні	☐
-----	--------------------------	----	--------------------------

5. Де Ви, як правило, берете книги для читання?

У друзів і знайомих	☐
Купую	☐
В бібліотеці	☐
Використовую комп'ютерний варіант	☐

6. Яким чином Ви знайомитеся з новими іменами молодих українських літераторів?

З інформації бібліотекаря	Так	☐	Ні	☐
Від друзів та знайомих	Так	☐	Ні	☐
З інформації в ЗМІ або в Інтернеті	Так	☐	Ні	☐

7. Чи бажаєте Ви отримувати постійну інформацію про нові видання творів молодих українських літераторів?

Так	☐	Ні	☐
-----	--------------------------	----	--------------------------

8. Якщо так, то з яких джерел?

Інформаційних бібліографічних покажчиків	Так	☐	Ні	☐
Інформації на сайті бібліотеки в Інтернеті	Так	☐	Ні	☐

Ваш вік _____

Ваша стат'я / Хлопець ☐ Дівчина ☐

Вкажіть заклад освіти, клас _____

Дякуємо за відповіді!

Бібліографічний список методичних матеріалів для дітей Києва

Головним чином рекомендаційні матеріали використовуються бібліотекою в усіх формах масової, групової та індивідуальної роботи, а також для якісного вирішення питань керівництва читанням різних читацьких груп, формування читацьких інтересів, розвитку активних форм читацької діяльності, підвищення рівня культури читання та правильного підбору книг.

На жаль, у нашій країні не існує системи державної бібліографії, і тому наша бібліотека, як і багато бібліотек України, самостійно розробляючи бібліографічні матеріали, фактично створює її. За роки існування фахівцями нашої бібліотеки було розроблено сотні методичних і рекомендаційно-бібліографічних матеріалів, які розповсюджувалися серед бібліотек міста.

Шановні колеги, хочемо поділитися з вами деякими з наших напрацювань, хоча добре знаємо, що кожна дитяча бібліотека має свої неповторні, оригінальні доробки методичних та рекомендаційно-бібліографічних матеріалів, але маємо надію, що і наша робота буде для вас цікавою. А ще у нас є пропозиція щодо організації обміну такими матеріалами для того, щоб створити загальнодержавну систему інформації про книгу.

Ось деякі з наших покажчиків:

1. Кобзар у Вашому домі : рек. покажч. л-ри для дошк. та учнів 1–4 класів. — К., 2003. — Вип. 2.

(Створений на основі книжкових ресурсів ЦБ ім. Т.Г. Шевченка м. Києва для дітей та бібліотек для дітей міста. Матеріал представлений трьома розділами; в межах розділів — автори, назви книжок і статей у алфавіті. Рекомендована література допоможе більше дізнатися про Т.Г. Шевченка, його життя і творчість. Цей покажчик стане у пригоді батькам, вихователям і вчителям. Вважаємо, що саме з цих книжок слід почати читання з дитиною у родинному колі).

2. Народ-герой героїв появяє, Шануючи, він їх вінцем вінчає : рек. покажч. л-ри для учнів 7–9 кл., бібліотекарів, вчителів, вихователів, батьків. — К., 2005.

(Містить вибірки матеріалів з історії УНР та ЗУНР, які допоможуть дітям визначити роль окремих українських політичних діячів, переосмислюючи їхній внесок у розбудову національної ідеї).

3. Основи безпеки життєдіяльності : рек. покажч. л-ри для учнів 1–11 кл. — К., 1999.

(Створений на допомогу учням загальноосвітніх навчальних закладів у підготовці до повноцінного життя за умов існуючого в Україні рівня безпеки людини. У ньому пропонується література для дошкільників та учнів 1–4, 5–7, 8–11 класів. Матеріали у межах розділів розташовано за алфавітом авторів, назв книг, статей журналів і газет. Видання має додаток — алфавітно-предметний покажчик).

4. Шевченкіана в Україні : вид. творів Шевченка в 1992–2007 роках. — К., 2008.

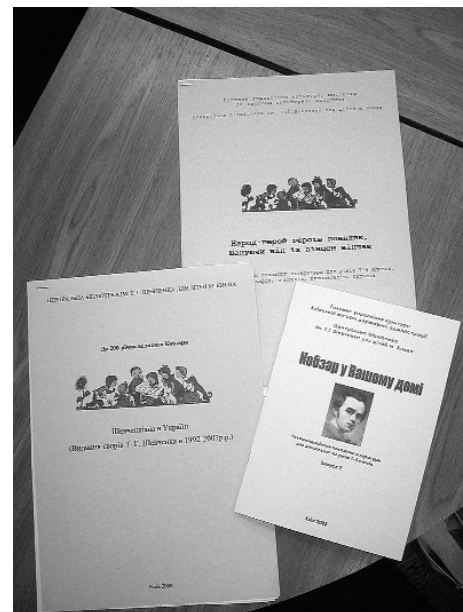
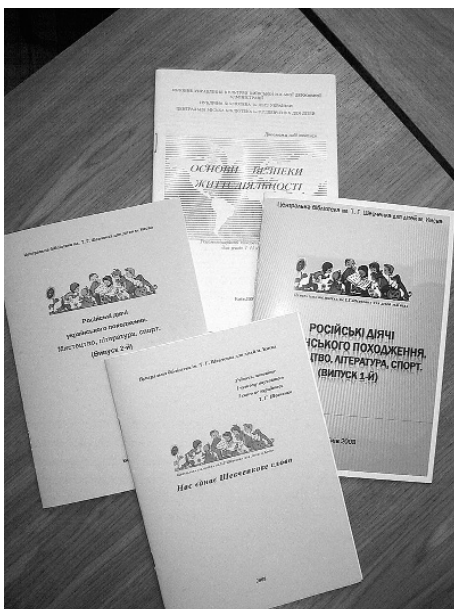
(Містить дані про видання творів Т.Г. Шевченка за часів незалежної України з 1992 по 2007 роки).

5. Російські діячі українського походження. Мистецтво, література, спорт : рек. покажч. — К., 2008–2009. — Вип. 1, 2, 3.

(У виданні представлено цікаві матеріали про видатні постаті російських діячів родом з України, які своєю працею і талантом прославили і нашу країну та вплинули на хід її історії).

6. Україна і Нобель : мет. поради бібліотекарям, вчителям. — К., 2007.

(Містить розповідь про лауреатів Нобелівської премії українського походження. Матеріали адресовано бібліотекарям та вчителям, також вони розраховані на ознайомлення дітей з цією сторінкою історії України).

Літопис улюблених українських книг 3-х поколінь українських дітей

Бібліотека для дітей залишається чи не єдиним осередком, де навчають дитину не просто читати, а читати вдумливо, систематично. З метою підтримки читацького духовного зв'язку між поколіннями, ознайомлення дітей з улюбленими книгами їхніх батьків, бабусь і дідусів, визначення найпопулярніших серед читачів українських книжок, вивчення сучасного стану читання саме української літератури, порівняння читацьких уподобань різних поколінь, окреслення кола книг, що користувалися попитом вчора і цікаві сьогодні, у бібліотеці в рамках дослідницької діяльності вже 6 років проводиться моніторинг «Скарбниця улюблених українських книг 3-х поколінь дітей». Кожного року за його результатами готується і видається збірка «Літопис улюблених українських книг 3-х поколінь українських дітей».

При проведенні моніторингу ми пропонуємо читачам нашої бібліотеки, а відтак і їхнім батькам, дідусям та бабусям, тобто трьом поколінням читачів, заповнювати анкети, в яких потрібно назвати улюблену українську книгу, відповісти на запитання про її вплив на вибір професії, стосунки з однолітками, формування характеру, світогляду. Кожна така анкета є відображенням читацьких смаків і знання української класичної та сучасної літератури. Потім улюблена книга кожного учасника дослідження разом з відгуком вписується до «Літопису улюблених українських книг 3-х поколінь українських дітей». У відгуку кожен респондент пояснює, чому ця книга є його улюбленою, та рекомендує прочитати її наступним поколінням. Таким чином ми намагаємося зробити різні покоління дітей єдиним думцями у поглядах на духовні цінності і дати можливість кожному читачеві відчувати себе співавтором великого проекту, співучасником такого цікавого процесу, як продовження життя тієї чи іншої книги.

Популяризувати українські книжки нам допомагають постійно діючі у відділах обслуговування бібліотеки книжкові виставки «Літопис улюблених українських книг 3-х поколінь українських дітей», на яких читачам пропонуються книжки, найчастіше згадувані в анкетах. Працюючи у рамках дослідницького проекту, ми відкриваємо для юного покоління все нові й нові імена молодих письменників, популяризуємо українську класичну літературу, створюючи основу українського національного виховання, та формуємо духовний світ дитини як майбутньої особистості.

Ідея створення «Літопису...» — інноваційна, адже у нашій бібліотеці вперше почав прослідковуватися шлях української книги від старшого покоління до молодшого. За 90 років існування бібліотеки тут сформувалися вже цілі династії читачів: Омельченки, Висоцькі, Бондаренки, Ковінченки, Мальовані, Мірошніченки, Голобородьки, Гливінські та інші родини, в котрих діти зачитуються улюбленими книжками своїх батьків, дідів та бабусь. У кожного з цих поколінь незмінним залишається попит на твори українських класиків: Т. Шевченка («Кобзар», «Назар Стодоля»); І. Франка («Захар Беркут», поезії і казки); Лесі Українки («Давня казка», поезії); І. Котляревського («Москаль-чарівник», «Енеїда»); Марка Вовчка («Народні оповідання», «Маруся») тощо. Цікавим є те, що і батьки із задоволенням читають твори тих молодих сучасних письменників, яким надають перевагу їхні діти. Це такі автори, як: В. Рутківський («Джури козака Швайки»); С. і М. Дяченки («Дика енергія. Лана», «Шрам»); С. Оксенік («Лісом, небом, водою»); Л. Воронина («Суперагент 000»); М. Павленко («Русалонька із 7-В») та ін. Таким чином бібліотека надає можливість батькам знайомитися з колом дитячої української літератури, спільно з ними працює над залученням дітей до читання, сприяючи підвищенню батьківського авторитету.

Щороку під час проведення Всеукраїнського тижня дитячого читання проходить презентація чергового випуску «Літопису улюблених українських книг 3-х поколінь українських дітей», під час якої діти і представники старшого покоління представляють свої улюблені книги. З кожним роком у нашому «Літописі...» з'являються нові імена молодих письменників, а прізвища класиків української літератури називаються все частіше. І, гортаючи сторінки різних випусків, можна оцінити успіх цієї чудової ідеї, бо коли юний читач вважає своєю найулюбленішою книгою ту, що й дідусь і бабуся, можна сміливо казати — українська книга буде жити вічно. Нижче наводимо цікаві дані випуску «Літопису улюблених українських книг 3-х поколінь українських дітей» за 2008 рік.

Найулюбленіші книги дідусів та бабусь: Велесова книга; «Мисливські усмішки» та «Усмішки» Остапа Вишні; «Собор» Олеся Гончара; «Москаль-чарівник» Івана Котляревського; «Пісні» Марусі Чурай; «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» Панаса Мирного; «Тореадори з Васюківки» Всеволода Нестайка; «Дорогою ціною» та «Тіні забутих предків» Михайла Коцюбинського; «Кайдашева сім'я» Івана Нечуя-Левицького (відгук Уварової Марії Трохимівни: «Сама в дитинстві любила читати «Кайдашеву сім'ю» Нечуя-Левицького. Потім із задоволенням читали мої діти. Недавно прочитала моя внучка Дар'я — читач вашої бібліотеки, і також була в захваті від прочитаного. Раджу побільше читати дітям українську класичну літературу та любити свою рідну мову і історію своєї країни»); «За двома зайцями» Михайла Старицького; «Твори» та «Чиста криниця» Василя Сухомлинського; «Українські народні казки»; «Захар Беркут», «Фарбований лис» Івана Франка, «Кобзар», «Назар Стодоля» Тараса Шевченка.

Найулюбленіші книги батьків: «Жовтий князь» Василя Барки; «Усмішки» Остапа Вишні; «Народні оповідання», «Маруся» Марка Вовчка; «Гуморески» Павла Глазового; «Собор» Олеся Гончара; «Роксолана» Павла Загребельного; «Сто тисяч» Івана Карпенка-Карого; «Сватання на Гончарівці» Григорія Квітки-Основ'яненка; «Поезії» Ліни Костенко; «Дорогою ціною», «Тіні забутих предків» Михайла Коцюбинського; «Хіба ревуть воли, як ясла повні?» Панаса Мирного; «Тореадори з Васюківки», «В країні сонячних зайчиків», «Незвичайні пригоди в Лісовій школі» Всеволода Нестайка; «Якось у чужому лісі» Ярослава Стельмаха; «Чиста криниця», «Казки школи під голубим небом» Василя Сухомлинського (відгук Солодей Світлани Борисівни: «Найулюбленіші твори дитинства — твори Василя Сухомлинського. Вони допомагають відроджувати дух народу, розбудовувати незалежну Україну. Нехай в кожному сім'ю прийдуть твори В. Сухомлинського і стануть улюбленими книжками малят і дорослих»); «Поезії» Олени Теліги; «Поезії» Павла Тичини; «Шхуна Колумб» Миколи Трублаїні; «Лісова пісня» Лесі Українки; «Поезії» Ганни Чубач; «Захар Беркут» Івана Франка; «Кобзар» Тараса Шевченка.

Найулюбленіші книги дітей 11-15 років: «Казка про Яя» Емми Андіївської; «Повнолітні діти» Ірини Вільде; «Казки» Марка Вовчка; «Суперагент 000» Лесі Ворониної; «Тарас Бульба», «Вій» Миколи Гоголя; «Три грані часу» Анатолія Дімарова; «Олена й аспірин», «Дика енергія. Лана», «Ритуал» Сергія та Марини Дяченків; «Котопська відьма» Григорія Квітки-Основ'яненка; «Легенди старокиївські» Наталени Королевої; «Нечиста сила» Василя Королева-Старого; «Енеїда» Івана Котляревського; «Чорна Рада» Пантелеймона Куліша; «Зуар безстрашний» Алли Потапової; «Тореадори з Васюківки» Всеволода Нестайка; «Лісом, небом, водою» Сергія Оксєника (відгук Сергєєвої Анни: «Книга Сергія Оксєника «Лісом, небом, водою» мене вразила. Я знайшла тут багато відповідей на свої запитання. Я запропонувала прочитати книжку матері. Вона її прочитала з великим задоволенням. З нетерпінням чекаємо продовження»); «Русалонька із 7-В» Марини Павленко; «Двобій з тінню», «Джури козака Швайки» Володимира Рутківського; «Діамантовий берег» Івана Сенченка; «Митькозавр із Юрківки» Ярослава Стельмаха; «Повістина про Потворка» Віктора Терена; «Шхуна Колумб» Миколи Трублаїні; «Климко», «Облога» Григора Тютюнника; «Давня казка» Лесі Українки; Українські народні казки; «Захар Беркут» Івана Франка; «В іншому вимірі» Сергія Холоденка; «За сестрою» Андрія Чайковського; «Кобзар», «Назар Стодоля» Тараса Шевченка; «Троє на місяці» Івана Ющука; «Люди без тіні» Юрія Ячейкіна.

Найулюбленіші книги читачів-дітей 6-10 років: «Тарасове перо» Євгена Білоусова; «Вереда», «Билиці діда Гриця» Грицька Бойка; «Тасмания пурпурової планети» Лесі Ворониної; «Дударики» Платона Воронька; «Останнє бажання короля» Ніни Воскресенської; «Чудове чудовисько», «Бабуся оголошує війну», «Володар Макуци, або Пригоди вука Ониська» Олександра Доманського; «Хочу літати!» Анатолія Костецького; «Надзвичайні пригоди Алі в країні Недоладії», «Подорож Алі до країни Сяк-Таків» Галини Малик; «Київські казки», «Тасмания козацької шаблі», «Казочки-куцохвостики» Зірки Мезантьюк; «Чарівні окуляри» Всеволода Нестайка; «Втеча звірів» Галини Пагутяк; «Не гальмуй!» Анатолія Птіцина; «Неймовірні пригоди барона Мюнхгаузена в Україні» Ігоря Січовика; «Чи далеко до Африки» Михайла Слабошпицького; «Давня казка» Лесі Українки; «Фарбований лис» Івана Франка; «Сто пригод Барвінка та Ромашки» Богдана Чалого; «Хлопчик Горіхове Зерня і Лісовичка» Дмитра Чередниченка; «Кобзар» Тараса Шевченка; «Сповідь чаклуна» Юрія Ярмиша.

П'ятнадцятирічна читачка Ольга Хорева присвятила бібліотеці поетичні рядки:

Домівка книг і храм науки

Домівка книг і храм науки
Існує дев'яносто літ,
Бере дітей в надійні руки
І з ними відкриває світ.

Ім'ям того цей храм назвали,
Хто в серці кожного із нас.
Шевченко – це поет моралі,
Вічно живий, хоч сплинув час.

Тут працював Павло Тичина,
Тут сотні й тисячі книжок,
Тут щось нове знайде дитина
І до освіти зробить крок.

Духовний скарб, знання святиня
І те, що відкриває світ.
Таке близьке із нами нині,
Ми з книгою вже сотні літ...

2009 рік

Колектив бібліотеки

Бібліотека вчора, сьогодні, завтра

Наталія Дзюба,

зав. відділом каталогізування та автоматизованої обробки документів НБУ для дітей

Постійна прописка — Судак

Як і належить до 16-річчя, символічний паспорт з постійною пропискою у місті Судак отримала щорічна Міжнародна конференція «Крим — 2009». Цей найбільший міжнародний форум професіоналів, який проводиться в рамках заходів ІФЛА, цього року проходив з 6 по 14 червня і зібрав майже 1000 учасників з 28 країн світу. На урочистому відкритті на адресу організаторів і делегатів було зачитано вітальні телеграми від Президента України В. Ющенка, Міністра культури та туризму України В. Вовкуна, Голови Державної Думи Російської Федерації Б. Грізлова та інших офіційних осіб.

Програма форуму включала понад 60 різноманітних заходів і такі форми роботи, як: пленарні засідання, тематичні секції, круглі столи, презентації. Серед відвідувачів і доповідачів були фахівці бібліотек, видавництв, книготоргівельних і книгорозповсюджувальних організацій, музеїв, архівів, інформаційних центрів, ІТ-компаній, установ науки, культури та освіти.

Основну увагу на конференції було приділено стану та перспективам розвитку інформаційних, комп'ютерних та інтернет-технологій у бібліотечній практиці, активізації співпраці бібліотек із закладами культури, освіти, науки, бізнесу. Особливий акцент зроблено на проблематиці відкритого доступу і відкритих архівів інформації; системній і мережевій інтеграції інформаційних і бібліотечних ресурсів; ролі Інтернету в бібліотечно-інформаційному обслуговуванні та сприянні розвитку читання. Тема конференції «Трансформація бібліотечно-інформаційних технологій і відкритий доступ до інформації в правовому полі» була обрана не випадково, бо, з одного боку, бібліотеки в електронному середовищі отримали безліч переваг, а з іншого — все частіше стикаються з несанкціонованим доступом до тих або інших баз даних, персональної інформації користувачів та порушенням авторських прав.

Традиційним на форумі вже стало проведення заходу за спеціальною програмою Міністерства культури і туризму України «Публічні бібліотеки України: складові успішної діяльності», під час якого піднімалися питання формування та реалізації державної бібліотечної політики, впливу законодавчих змін на діяльність бібліотек України, тенденцій науково-дослідної діяльності та соціологічних досліджень, краєзнавства, профільного обслуговування фахівців бібліотечної сфери. Вдало пройшов захід УБА «Творчість і інновації в бібліотеках: ініціативи Української бібліотечної асоціації», який зібрав бібліотекарів різного відомчого підпорядкування. Проведення акцій, реалізація програм, суспільні ініціативи членів асоціації — це далеко не повний перелік питань, що обговорювалися і викликали зацікавленість присутніх.

Гідно представили на конференції мережу дитячих бібліотек України дев'ятнадцять фахівців. Доповіді колег схвально прийняли не лише на дитячій секції «Проблеми читання та інформаційної грамотності дітей та юнацтва» (Н. Семілет, І. Торлін, Л. Лугова, О. Романченко), а також і на секціях «Автоматизовані і корпоративні бібліотечні сис-

теми і технології» (А. Кобзаренко, Н. Дзюба), «Екологічна інформація і екологічна культура» (С. Капранова, Н. Сальникова), «Бібліотеки регіонів, муніципальна і краєзнавча інформація» (Т. Жайворонок, Н. Аносова, О. Чернецька) та семінарі «Бібліотечний менеджмент та бібліотечна інноватика» (Г. Гречко).

Цікаво та насичено працювала дитяча секція, яка з кожним роком збирає все більше коло фахівців і, мабуть, стала чи не найбільш відвідуваною. Її двері завжди відчинено для всіх — бібліотекарів, видавців, програмістів. Цьогорічні засідання вирізнялись як різноманітністю тематики, так і формами проведення: доповіді, круглі столи, майстер-класи, дискусії, «мозкові штурми», проектні ігри були змістовними та високопрофесійними. Учасники засідань не лише слухали виступи колег, але й самі ділилися напрацьованим досвідом, знахідками, інноваціями, активно брали участь у розробці проектів та методичних посібників.

Спеціалісти дитячих і шкільних бібліотек України, Росії та Казахстану, журналісти професійних видань обговорювали шляхи пошуку дитячими бібліотеками своєї ніші в формуванні та використанні інформаційного простору, створення якісних, затребуваних користувачами сайтів дитячих та шкільних бібліотек. У центрі уваги були питання читання та інформаційної культури дітей, міжнародної співпраці бібліотек, моделі роботи навчальних центрів проекту «Відкритий світ інформаційних технологій (IDEA)», екологічної просвіти, системи надання та підвищення кваліфікації бібліотекарів. Приємним доповненням до виступів стали презентація нового електронного ресурсу Миколаївської ЦМДБ «Галопом по Європам», який знайомить дітей з країнами Євросоюзу, їх культурою та літературою, а також фільм Миколаївської ОДБ «Дорогою добра».

Жваву реакцію викликала дискусія про бачення і сприйняття діяльності бібліотеки користувачами, і про те, що нам потрібно змінити в роботі, щоб бібліотека стала для них необхідною. На майстер-класах фахівці мали змогу ознайомитися з інноваційними підходами до організації виставок у дитячій бібліотеці, отримати консультації щодо створення та проведення мультимедійних презентацій, які допомагають представити діяльність своєї бібліотеки. Результатом проведення гри «Друзі та сусіди: мережеві проекти різних країн із залучення до читання» стала розробка п'яти проектів бібліотекарів різних країн щодо співпраці читачів-дітей зі створення інформаційних ресурсів про історію, культуру, природу свого краю.

Плідною та насиченою була і робота інших секцій, змістовні презентації та виставкові стенди збирали значну кількість відвідувачів. Саме завдяки актуальності питань, які піднімаються на конференції, вона є одним з найпопулярніших Міжнародних форумів в світовому бібліотечно-інформаційному професійному середовищі. Особливістю цього форуму є його універсальність, адже кожен з його учасників знаходить тут саме те, що цікаво і потрібно йому для професійного зростання, підняття значимості своєї бібліотеки, побудови нової сходинки у розвитку бібліотечної справи.

Бібліотека вчора, сьогодні, завтра

Еліна Мордовенко,

провідний методист Центральної міської бібліотеки ЦБС для дітей м. Львова

Соціалізація юної особистості у ракурсі бібліотечної діяльності

Саме під такою назвою у ЦБС для дітей м. Львова відбувся семінар, де було представлено цікавий досвід роботи дитячих бібліотек з виховання соціально активних читачів, обговорено можливості подальшої співпраці з іншими установами соціокультурної сфери у даному питанні. Під час семінару було надано методичну консультацію «Місія дитячої бібліотеки в громадянському суспільстві: соціальні орієнтири, партнери, ресурсний потенціал», представлено експерт-оцінку соціологічного дослідження «Світ, в якому ми живемо, світ, в якому хочемо жити: палітра дитячої думки». Досвід бібліотечної роботи висвітлювався за такими напрямками, як: «Бібліотека — середовище, що формує особистість», «Життєва компетентність як шлях до успіху», «Сучасний підліток: долати виклики, породжені часом», «Соціокультурний характер інформаційного простору», «Тінейджерські проблеми, сумніви, тривоги, надії», «Я — громадянин: мотивація на активний спосіб життя». В обговоренні питання «Бібліотека для дітей та установи соціокультурної сфери на шляху до інтеграції» взяли участь начальник управління молоді, сім'ї та спорту департаменту гуманітарної політики Львівської міськради, викладач кафедри соціології та соціальної роботи Національного університету «Львівська політехніка», завідувач притулку для неповнолітніх Львівської облдержадміністрації, завідувач сектору роботи із закладами культури управління культури і туризму Львівської міськради. Цей семінар став своєрідним підсумком діяльності дитячих бібліотек за попередні роки з розвитку дитини як соціально-комунікативної особистості. Під час його проведення було вироблено рекомендації, що дозволили активізувати та урізноманітнити роботу бібліотеки з формування та розвитку соціально зрілої особистості з усвідомленою громадянською позицією.

Наші фахівці намагаються створити всі умови для повноцінного соціального розвитку особистості, забезпечити повною мірою процес оволодіння читачами соціально-комунікативною культурою, що є важливим регулятором соціальної взаємодії. Саме дитячі бібліотеки, де багато років поспіль діють такі програми, як: «Світ у тобі, і в світі ти» (морально-етичне та правове виховання), «Біда чужою не буває» (соціально-творчий розвиток дітей з особливими потребами), «Ми діти твої, Плането!» (інтерактивне спілкування дітей — представників національних меншин Львова), стали справжніми центрами розвитку з питань духовного, соціального та світоглядного становлення дитини. Ці програми демонструють нову соціальну дійсність, дозволяючи створити у бібліотеці мікросоціум, у якому розмаїття думок забезпечує конструктивний діалог, процес співтворчості та взаємодії.

Усвідомлюючи, що соціалізація юної особистості — це її становлення у взаємодії із соціальним оточенням, результат входження у світ конкретних соціальних зв'язків, оволодіння досвідом людських взаємин та конструювання власного образу світу, працівники ЦБС запровадили день підлітка «Входження у сучасний світ». Під час його прове-

дення використовуються інтерактивні форми роботи з читачем, що передбачають моделювання життєвих ситуацій. Це рольові та ситуаційні ігри, судові засідання, гендерні поєдинки, а також спільне розв'язання проблем та проектування майбутнього.

Формуванню загальних поглядів на життя, виробленню стабільності пріоритетів, розвитку комунікативної компетентності, пошуку свого місця у житті суспільства сприяють організовані бібліотекарями різноманітні диспути, дебати, дискусійні студії, тренінги, ситуаційно-рольові ігри. Такі інтерактивні форми роботи найбільш яскраво демонструють соціально-комунікативну культуру підлітків, що являє собою взаємини, у процесі яких її суб'єкти заявляють про себе і висловлюють своє ставлення одне до одного. Отже, взаємовідносини тут виступають способом виявлення соціальних стосунків між юними особистостями і несуть у собі не тільки інформацію, але й суспільні цінності та норми.

Одним із провідних напрямів соціальної роботи в громаді є залучення її членів до вирішення різноманітних соціальних проблем спільноти на засадах волонтерства. Нова сторінка життя нашої ЦБС відкрилася з початком роботи волонтерів у бібліотеках. Цьому передувала ґрунтовна підготовка: ознайомлення з волонтерським рухом (інформаційні повідомлення з історії руху, круглі столи, дискусії про роль волонтерів у житті суспільства, висвітлення їхніх здобутків, організація виставок, відкритих переглядів літератури, присвячених волонтерській діяльності, наприклад, «Волонтерський рух як соціальне явище», «Волонтери врятовують світ», «Тимури» третього тисячоліття тощо); випробування дітей (доручення завдання, оцінка його виконання); створення осередку (вибір атрибутики, укладання орієнтовної програми діяльності, посвячення у волонтери, проведення інструктажів, практикумів щодо звітності).

Діяльність наших бібліотечних волонтерів багатогранна: це і робота з книжковим фондом (розстановка на відкритому доступі, ремонт книжок, штампування нових друкованих видань, формування тематичних інформаційних папок, підшивка газет та журналів); і робота з боржниками (складання списків у школи, нагадування за адресами); і робота за бібліотечними програмами та планами (організація масових заходів старшими для молодших). Дуже подобаються підліткам «Літературні сніданки», коли вони самі допомагають бібліотекарям проводити голосні та коментовані читання і читання у ролях для дошкільнят та учнів молодшого шкільного віку, а також «Книжкові підвечірки», коли активісти бібліотеки організовують у середовищі однолітків обговорення художніх творів та огляди книжкових новинок. Відповідально волонтери ставляться і до відвідування, за згодою батьків, дітей-інвалідів вдома, до участі у театралізованих заходах бібліотеки у сиротинцях, лікарнях, притулках. Їхня активна участь в організації літературних вистав, театралізованих дійств, підготовці та проведенні розважальних програм, ігрових годин, оформленні виставок, облаштуванні у бібліотеці «зелених композицій», «ку-

точків малюка» тощо, рекламі бібліотечних послуг є вагомою допомогою бібліотекарям.

День волонтера ми проводимо у вересні, під час Тижня бібліотек, що традиційно відбувається у ЦБС напередодні Всеукраїнського дня бібліотек. Цього дня підводяться підсумки роботи волонтерів, відзначаються найкращі, рекламується їхня діяльність, до осередку залучаються нові члени, презентується панорама волонтерської активності щодо участі у різноманітних бібліотечних акціях. Наприклад, вагомою була участь волонтерів у загальносистемній акції «Бібліотека на майданчику», яка проходила 1-го червня. У Міжнародний день захисту дітей працівники дитячих бібліотек міста вийшли на прибудинкові території, у сквери, парки, де є дитячі майданчики, і разом з активістами бібліотек провели голосні читання найкращих дитячих книг, літературні вікторини, рухливі ігри, конкурси малюнків на асфальті, музичні забави, костюмовані розваги та багато ін. Підлітки-волонтери виступили у ролі вихователів, вправних організаторів розважальних дійств і були неабияк задоволені з того, що змогли продемонструвати свої творчі обдарування і зробити ефективну промоцію дитячим бібліотекам. Вже у наступні дні після акції спостерігалось збільшення відвідування бібліотек, запис нових читачів, а також були висловлені побажання від батьків проводити подібні акції якомога частіше.

Активну участь взяли волонтери і в соціально-творчій акції ЦБС «Бібліотека без меж», що відбувалася у різних куточках нашого міста. Згідно з її програмою пройшли: дитячий флеш-моб «Літо з бібліотекою — це супер!»; костюмовані дійства біля книгарні та фотосалону; екологічна операція у парку «Залізна вода»; святкова феєрія «Країна дитинства — країна добра!» на площі перед Шевченківською районною адміністрацією; квест просто неба «По солодкому сліду» з подарунками (книжками та солодощами); фокус-тренінги «Безпечне літо» за участю обласного навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності; фестиваль «Сонце дитинства»; поетичний марафон біля пам'ятників А. Міцкевичу, Т. Шевченку, І. Франку. Також волонтери разом з бібліотекарями відвідали вихованців дитячого притулку та провели для них різноманітні пізнавально-розважальні заходи.

Гучно заявили наші помічники про дитячі бібліотеки і тоді, коли пройшли разом з найменшими читачами урочистою ходою на костюмованому параді до Дня міста. Яскраві образи літературних героїв та веселе скандування висловів про книгу привертали увагу гостей та мешканців міста, створюючи святковий настрій.

Надзвичайно цікавою для читачів-волонтерів також була робота у старовинній частині Львова — на площі Ринок, де в рамках загальноміської акції «Літо на Ринку» відбувся зорганізований працівниками ЦБС День книги та читання. Найактивніші читачі взяли участь в організації та прове-

денні програми «Райдужне книжкове літо». Підлітки-волонтери опитували дітей та батьків щодо читацьких уподобань, допомагали проводити ігри з малечєю на дитячих майданчиках, розповсюджували запрошення на бібліотечні заходи, розходилися «поміж люди» з рекламними слоганами про бібліотеку, книгу та читання.

Цьогорічна загальносистемна реверс-акція «Привіт боржникові!» надала широкі можливості для виявлення волонтерських якостей. Активісти здійснили флеш-моб «Повернімо книгу!», залучили дітей до гри-пошуку «Спокута перед книгою», влаштували рекламний мікс «Книжкове розмаїття», організували інтерактивну майстерню «Від читання до творчості», провели літературний квест «Під бібліотечним дахом», відкрили експозицію «Бібліотечна книга: нарешті вдома!» та підготували різноманітні сюрпризи для читачів.

Волонтери, які долучилися до різних видів бібліотечної діяльності й досягли певних успіхів, випробовують себе і в якості інформаційних навігаторів Інтернет-центру ЦДБ «П@вутинка». Після відповідної підготовки вони допомагають проводити заняття в «Академії пана Смайлика» (освітні програми та пізнавальні ресурси Мережі), у «Школі інтернет-навігації для малюків» (дитячі сайти, розвиваючі ігри). Разом з бібліотекарями відділу мистецтв волонтери проводять уроки інтернет-малювання «Мишка замість пензлика», влаштовують інтернет-мандрівки до різних країн світу (проект «Сам собі Discovery»), знайомлять відвідувачів зі світом живої природи (проект «Віртуальне сафарі»). А найактивніші читачі організовують для однолітків огляди-знайомства з ресурсами електронних бібліотек «Читання в режимі on-line» (заходи за темами «Книга в мережі» — on-line бібліотеки, «Всесвіт фантастики», «Ігри розуму» — детективна література, «Мелодія серця» — дівоча література, «Автора! Автора!» — персональні сайти та бібліотеки письменників). Така діяльність свідчить про комунікативну активність особистості в інформаційному суспільстві та допомагає підліткам розвивати її.

Своєрідним підсумком діяльності наших юних волонтерів стане юнацький зліт «Волонтери всіх бібліотек, єднайтеся!» наприкінці 2009 року, оголошеного Президентом України Роком молоді. Інформаційний супровід злету буде здійснювати газета для тінейджерів «Бібліо & ТК», створення якої ініційовано юними волонтерами ЦДБ. З 2007 року ця газета висвітлює цікаві бібліотечні події, рекламує нові друковані видання, презентує творчість читачів.

Розмірковуючи над питанням становлення дитячої особистості, її участі у суспільному житті, бібліотекарі докладають чимало зусиль, щоб привернути увагу читачів-дітей до історії, сьогодення та майбутнього рідного міста, адже краєзнавство — це джерело духовного зростання особистості. А духовність є підґрунтям будь-якого позитивного вчинку людини. Уся краєзнавча робота ЦБС скерована на усвідомлення нашими читачами особистої причетності до збереження та розвитку рідного міста. З цією метою нещодавно було проведено загальносистемний конкурс-пошук «Це мій куточок міста», на якому читачі-діти представили свої дивовижні ґрунтовні роботи, що висвітлювали маловідомі факти з історії міста і були результатом власної дослідницької діяльності. А справжній бум спричинило бібліотечне голосування-рейтинг «Сім чудес Львова», впродовж якого у кожній дитячій бібліотеці активно працювала екскурс-агенція «Леополіс». Після відвідування комплексу краєзнавчих заходів діти самостійно розробляли маршрути

екскурсії, захищали їх, а потім разом з бібліотекарем здійснювали справжні подорожі. Вони настільки захопилися цією справою, що навіть довелося оголосити конкурс юних гідів, проведення якого згодом наштовхнуло нас на ідею створення студій юних гідів, що функціонуватимуть від Року туризму — 2008 до Євро — 2012. Створені студії відвідують читачі дитячих бібліотек міста, які здобули перемогу в краєзнавчих конкурсах і є справжніми патріотами рідного міста, які мають комунікативні навички, потребу в соціально-мотивованій спільній діяльності й здатні контролювати власну поведінку та дії. Окрім вивчення курсу з львовознавства, діти набувають або розвивають такі особистісні якості, як активність, відповідальність, самостійність, наполегливість, ініціативність, цілеспрямованість, толерантність, комунікабельність, емпатія тощо.

Все, що відбувається у рідному місті, так чи інакше стосується дітей, тому вони й повинні бути поінформованими та залученими до активного діалогу. Саме для цього у ЦДБ започаткували дитячі громадські слухання «Мій Львів: проблеми сьогодення, перспективи на майбутнє». Згодом такі заходи стали традиційними в усіх дитячих бібліотеках, бо дають поштовх до подальших роздумів над вирішенням проблем, що постали перед громадою Львова. Під час їх проведення діти висловлюють багато слушних пропозицій щодо благоустрою та розвитку міста, які формулюють у листі-зверненні «Меру міста від стурбованих сердець». Продовжити роботу в цьому важливому напрямі дозволив інтерактивний проект «Малий громадянин — рідному місту!», що ставив за мету популяризацію поняття «малої батьківщини» та сприяння розвитку соціальної свідомості дітей. У ході реалізації цього проекту діти отримали можливість проявити свою розумову, соціальну та емоційну зрілість у життєвому просторі рідного міста. За його програмою у кожному структурному підрозділі ЦБС відбувся комплекс дискусійних заходів та інтелектуально-креативних акцій. Діти стали активними учасниками опитування «Видатні львів'яни: десять особистостей, які поєднали час» (обрання державних діячів, письменників, митців, меценатів, книговидавців), проекту «Майбутнє Львова формує кожен з нас» (диспути, дискусії, виставки творчих робіт, захист авторських міні-проектів), мистецької флеш-акції «Квітуче місто — спільними зусиллями» (створення буклетів, листівок, флаєрів з рекламою добрих справ щодо облаштування міста, їх одночасне розповсюдження у районах Львова). Вдалими були й додаткові форми проекту: конкурс юного еколога «Первоцвіті просять захисту», що відбувся за сприяння асоціації «Дитяча екологічна організація «Легіони Землі» та конкурс аматора-екскурсовода «Вічна поема в камені», організований за підтримки туристично-краєзнавчого центру «Княжий». А ще у рамках цього проекту читачі бібліотек виготовляли інформаційні путівники «Львів — місто культурного туризму». Наприкінці року маленькі громадяни нашого міста прозвітували про свої добрі справи — і це був справжній форум юних патріотів.

Прикладом доброї корисної справи також слугувала участь членів бібліотечної образотворчої студії «Акварелька» в арт-фестивалі «Парад левів у Львові». Об'єктом їхньої творчості була скульптура лева в натуральну вели-

чину, для якої учасники придумували яскравий оригінальний дизайн. Після завершення акції мистецькі скульптури було виставлено на благодійний аукціон, а отримані кошти спрямовували на облаштування дитячих майданчиків «Левеня». Депутат Львівської облради Богдан Буца (фракція «Наша Україна») придбав три леви, один з яких — «Дитячий», розписаний членами студії «Акварелька», коштував 8 тис. грн. Саме за ці гроші на вул. Барвінських було облаштовано дитячий майданчик. Більш детальну інформацію про «Парад левів» розміщено на сайті за адресою: www.lionparad.com.ua. І діти, і дорослі отримали велике задоволення від участі у цій добродійній акції.

Нещодавно вперше в історії ЦДБ пройшов загальнобібліотечний День захисту книги «Збережемо «8-е диво світу!», що викликав широкий суспільний резонанс. Адже у цей день відбулися: маніфестація небайдужих «Зупиніться! Подивіться! Задумайтесь!», плернерне бліц-інтерв'ю «Реєстр улюблених книг», історичне дослідження «360° навколо книги», інтерактивна акція «Послання майбутнім читачам», а також працював книжковий реаніmobіль «Бібліотечна допомога — 103». Участь у цьому комплексному бібліотечному заході подарувала дітям відчуття того, що вони теж причетні до здійснення важливих справ.

Європейському року рівних можливостей присвятили бібліотечну інтерактивну акцію «Думка. Позиція. Дія», що проходила під гаслом «Я потрібен своїй країні». Її основними завданнями були: залучення дітей до соціокультурних перетворень, що відбуваються у державі; надання допомоги у соціальному самовизначенні; розвиток соціально зрілої особистості та виховання почуття причетності до поступу суспільства. Акція проходила у прийнятній для читачів кожної дитячої бібліотеки формі: це були і письмові роботи, і диспути, дискусії, дебати, «вільні трибуни», читачькі конференції, проекти тощо. Під час цих заходів розглядалися питання розвитку держави, проблеми рідного міста, забезпечення прав дитини, освітній процес в Україні, вибір майбутньої професії, організація змістовного дозвілля та ін. Зустріч найактивніших учасників акції з усього міста відбулася у ЦДБ на заключному заході — презентації думок «Я — особистість: поступ заради майбутнього». Експертами, співрозмовниками і опонентами дітей водночас були представники міського координаційно-методичного центру «Галицьке юнацтво» і міського центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді. Всі присутні висловили пропозицію щодо створення такого осередку правознавчого спрямування, де можна було б виховувати соціально компетентну молодь. Відтоді у ЦДБ м. Львова розпочав діяти інформаційно-просвітницький правовий проект «Де-юре», що передбачає організацію різнопланових інтерактивних акцій для підтримки просоціальних, тобто соціально активних груп дітей, налаштованих на позитивну діяльність, а також для розвитку асоціальних, тобто соціально пасивних груп дітей.

На нашу думку, саме такі інтерактивні бібліотечні акції дають дітям чудову можливість самореалізації у колі однолітків, дозволяють досягти порозуміння під час конструктивного спілкування, допомагають заповнювати свій вільний час суспільно корисними справами, демонструвати колективну силу об'єднання.

Олена Ліней,
заступник директора
з наукової роботи
Кіровоградської обласної дитячої бібліотеки ім. А.П. Гайдара

Лариса Босюк,
провідний методист відділу розвитку
дитячих бібліотек і маркетингу

Звертаємо увагу на сільські бібліотеки

У вересні 2007 року прийнято «Державну цільову програму підтримки розвитку села на період до 2015 року». Її суть — збереження селянства як носія української ідентичності, культури та духовності. І першим помічником держави у цій справі є сільська бібліотека. Сьогоднішня ідеологія бібліотеки — бути повноцінним учасником і популяризатором різних соціальних проектів для жителів села, особливо дітей, допомагати духовному та освітньому розвитку особистості шляхом залучення до книги.

Саме тому наприкінці червня 2009 року з метою засвоєння найкращого бібліотечного досвіду роботи з користувачами-дітьми та підвищення професіоналізму працівників сільських бібліотек області Кіровоградською обласною бібліотекою для дітей ім. А.П. Гайдара було проведено дводенну творчу лабораторію «Сільська бібліотека: сучасний погляд на нові можливості розвитку». Пропонуємо деякі матеріали цього навчання для ознайомлення.

Уже впродовж багатьох років на Кіровоградщині приділяється неабияка увага роботі наших колег з сільських бібліотек, які працюють з користувачами-дітьми. Ми все активніше залучаємо їх до участі у заходах обласного та всеукраїнського значення, зокрема: у 2005 році завідувача Попівської сільської бібліотеки Кіровоградського району О. Ключнікова виступила на обласній науково-практичній конференції «Юний читач і українська книга» з доповіддю «Інновації в роботі сільської бібліотеки з формування культури читання дітей»; у 2006 році було проведено обласне соціологічне дослідження «Місце книги у світі захоплень дитини-користувача сільської бібліотеки»; у 2007 році випустили книжку з творами талановитих юних користувачів, переважно з сільських бібліотек, за матеріалами обласного етапу Всеукраїнського конкурсу дитячої творчості «Моя мала Батьківщина», а ще всі сільські бібліотеки беруть активну участь у масштабному конкурсі «Найкращий читач України». Крім цього, кожного року під час методичних візтів фахівцям з сільських бібліотек надається безпосередня практична допомога, а найцікавіші заходи з читачами-дітьми висвітлюються в інформаційно-аналітичних дайджестах «Підсумки року», які готують працівники відділу розвитку дитячих бібліотек і маркетингу ОДБ.

На жаль, із закриттям обласних курсів підвищення кваліфікації при управлінні культури майже впродовж останніх двох десятиліть сільські бібліотекарі не запрошувалися до обласного центру для удосконалення фахової кваліфікації. Причини цього були різні: фінансові, організаційні, незручне транспортне сполучення між сільськими, районними та обласним центрами. І цілком зрозуміло, що за такий період накопичилося чимало питань, і не тільки професійного характеру. Тому й було прийняте рішення щодо організації фахового навчання для працівників дитячих відділів при сільських бібліотеках. На базі обласної бібліотеки для дітей та Аджамської сільської бібліотеки № 2 Кіровоградського району було організовано дводенну обласну творчу лабо-

раторію, програма якої викликала неабиякий фаховий інтерес. На перше зібрання з 14-ти дитячих відділів при сільських бібліотеках Кіровоградщини прибули 11 представників і завідувача єдиної в області Рівненської сільської бібліотеки для дітей Новоукраїнського району. До того ж, взяти участь у творчій лабораторії виявили бажання колеги з 30-ти сільських бібліотек Кіровоградського району, Рівненської сільської бібліотеки для дорослих та фахівці з дитячих відділів при філіях ЦБС м. Знам'янка, які й долучилися до заходу.

Перед початком навчання для ближчого знайомства та кращого спілкування всі учасники відповіли на запитання бліц-анкети. Опитування показало, що 72% наших сільських колег, попри усі негаразди, задоволені своєю роботою, до бібліотеки ставляться шанобливо і асоціюють її з весною — теплою і перспективною порою року. Усі без винятку відзначили, що їхні маленькі читачі, яких у області понад 5 тисяч, із задоволенням відвідують бібліотеку. Хоча сьогодні найпопулярнішою книгою серед дітей є книга про Гаррі Поттера, все ж приємно відзначити, що серед улюблених видань є дитяча енциклопедія «Я пізнаю світ», твори видатних українських письменників В. Нестайка, В. Близнеця, В. Сухомлинського (два останніх — наші земляки), а також казки, книги про кохання та детективи. Читають у сільських бібліотеках і дитячу періодику: «Барвінок», «Малютко», «Яблунька», «12+», «Стежинка», «Журавлик», «Задавака», «Професор Крейд», але, на жаль, таких видань у фондах обмаль. На запитання щодо читання професійної періодики 40% респондентів відповіли, що іноді звертаються до шкільних бібліотек, де переглядають журнал «Шкільна бібліотека», в одній анкеті називався журнал «Бібліотечна планета». Це й не дивно, адже за останні 3-4 роки сільські книгозбірні передплачують у середньому по 2-3 назви періодичних видань і комплектують свої фонди в основному завдяки обласним бібліотекам, які отримують за державними програмами нові видання з Центру інформатики Міністерства культури і туризму України та українських видавництв і передають їх на село. Інформаційні ресурси дитячих відділів станом на 2008 рік склали 136,8 тисяч примірників документів, більшість з яких зношені.

Організовуючи масові заходи для юних користувачів, бібліотекарі прагнуть робити їх більш різноманітними, залучаючи до підготовки та проведення не тільки читачів, а й сільську громаду і місцеву владу. Але сільським бібліотекарям сьогодні дуже бракує нових професійних матеріалів, інформації щодо інноваційних форм та сучасного досвіду бібліотечної роботи, про що свідчать їхні щорічні звіти.

Отже, готуючись до творчої лабораторії, необхідно було розробити змістовну програму, насичену інноваційними підходами щодо інформування юних користувачів водночас з урахуванням потреб і можливостей сільських книгозбірень. Саме тому до втілення такої програми підключилися працівники майже усіх функціональних підрозділів ОДБ.

Велику допомогу в проведенні цього фахового заходу надали працівники Кіровоградської районної бібліотеки для дорослих і дітей та бібліотеки № 2 села Аджамки Кіровоградського району, які гостинно прийняли у себе колег з області. Серед організаторів і учасників обласної творчої лабораторії були: заступник начальника відділу стратегічного планування та розвитку культури управління культури і туризму обласної державної адміністрації В. Животовська, начальник відділу культури і туризму державної адміністрації Кіровоградського району С. Степанова та голова Аджамської сільської ради Кіровоградського району О. Левицька.

Зібрання відкрила директор обласної бібліотеки для дітей ім. А.П. Гайдара Таїсія Манжула, яка виступила з доповіддю «Дитяча бібліотека в соціокультурному просторі регіону». Потім фахівці обласного закладу проводили консультативно-практичні заняття та майстер-класи з досвіду роботи, працівники відділів з надання бібліотечних послуг користувачам О. Прокопчук, Г. Рубленко, А. Томило яскраво представили найкращі сучасні книжкові та періодичні видання для дітей. Особливу увагу присутніх привернули практичні заняття зі створення різних видів книжкових експозицій, проведені зав. відділом з надання бібліотечних послуг користувачам-дітям дошкільного віку, учням 1–5-х класів та їхнім батькам М. Маковій; корисною була і консультація зав. відділом комплектування та обробки документів Л. Беяк, у якій йшлося про сучасні вимоги до організації комплектування і обліку бібліотечних фондів, проблему баласту «неактуальної літератури» та зміни при складанні бібліографічного опису нових видань. Цікаво пройшло ознайомлення з прес-дайджестом актуальних публікацій з професійних журналів України та Росії («Світ дитячих бібліотек», «Бібліотечна планета», «Бібліотечний форум України», «Библиотека», «Библиотечное дело», «Новая библиотека»), підготовленим і представленим зав. відділом розвитку дитячих бібліотек і маркетингу Н. Рас-торгуєвою та провідним методистом Л. Босюк.

Під час презентації електронних версій популярних масових заходів ОДБ бібліотекар І категорії відділу з надання бібліотечних послуг користувачам-дітям дошкільного віку, учням 1–5 класів та їхнім батькам С. Драченко звернула увагу на те, яким чином можна використовувати літературу, мультимедійні технології, ігрові моменти при підготовці змістовних заходів, продемонструвавши присутнім цикл віртуальних уроків «Гарні манери для малюків». А зав. відділом підліткового читання та організації змістовного дозвілля користувачів-учнів 6–9 класів Т. Толкачова розповіла, як за допомогою новітніх технологій краще привернути увагу читача-підлітка до літератури різних жанрів, провести той чи інший захід, на чому варто зупинитися детальніше, які видання краще використовувати, враховуючи уподобання, психологічні можливості та фізичні навантаження юних читачів.

Своєрідним відкриттям для наших колег була змістовна інформація від бібліотекаря І категорії відділу впровадження комп'ютерних технологій О. Васильченко про використання інтернет-ресурсів у задоволенні інформаційних запитів користувачів-дітей та практичне заняття-знайомство з веб-сайтом Кіровоградської обласної бібліотеки для дітей та інших дитячих бібліотек України.

Заступник директора з наукової роботи О. Ліпей під час екскурсії ознайомила сільських бібліотекарів з роботою 9-ти функціональних підрозділів ОДБ, а бібліотекар О. Сатанівська запросила всіх учасників на віртуальні гостини до свого дитячого відділу в с. Підвисоке Новоархангельського району та розповіла про дружню співпрацю з місцевою владою і про те, як така співпраця позитивно і вигідно впливає на матеріальне становище бібліотеки.

На завершення першого робочого дня всіх учасників було запрошено на святкове засідання бібліотечного арт-клубу, яке відбулося в ошатній залі відділу мистецтв. Ведуча, бібліотекар В. Антонова, запропонувала присутнім взяти участь у заході читачького об'єднання «Чарівна нота», під час якого звучали зворушливі розповіді про музику і музичні інструменти. Потім ведуча грала на піаніно і всі разом співали одну з улюблених пісень гуртківців.

Наступного дня учасники творчої лабораторії відвідали Кіровоградську районну бібліотеку для дорослих і дітей. Її досвідчений директор В. Фролова докладно розповіла про функції свого закладу, який є методичним центром забезпечення діяльності сільських бібліотек району, хоча вони вже багато років працюють за умов децентралізації. Бібліотекар Т. Завізян охоче відповіла на запитання, що виникали під час ознайомлення з роботою бібліотеки та дитячого відділу.

Потім учасники творчої лабораторії виїхали до мальовничого села Аджамки, де їх з хлібом-сіллю радо зустрічали господарі — завідувача сільською бібліотекою № 2 Л. Монастирська, бібліотекар дитячого відділу Л. Ярошенко та юні читачі. Тут бібліотекарі ознайомилися з досвідом співпраці своїх колег з соціальними партнерами в популяризації краєзнавства та створенні умов для прояву і реалізації творчих здібностей дітей — юних читачів дитячого відділу сільської бібліотеки. Усі присутні мали можливість переглянути чудові виставки, краєзнавчий куточок, а також виступи маленьких вихованців дитячого садка та учнів загальноосвітнього навчального закладу села. Малеча залюбки співала, читала вірші, танцювала. Школярі розповіли цікаві історії та легенди про рідне село та його мешканців. Бойко Ангеліна та Кириченко Аліна прочитали власні вірші, Петруненко Аня представила вироби з бісеру, Пілік Альона — яскраві вишивки, Бондаренко Світлана та Кодацька Аліна проспівали пісні про Україну та рідний край. Усі діти не тільки продемонстрували свої таланти, а й запевнили, що залюбки відвідують сільську бібліотеку.

На завершення навчання всі учасники отримали друковану методичну продукцію, підвели підсумки роботи щодо збереження традицій та впровадження інновацій в організацію обслуговування користувачів-дітей у сільських бібліотеках, а також висловили побажання частіше проводити такі зібрання. Всі одностайно підтримали думку про те, що для більш ефективної діяльності бібліотек потрібно активніше використовувати рекламу, місцеві засоби інформації, залучаючи до співпраці громадськість і прихильників бібліотеки, бути наполегливішими у здійсненні своїх задумів та постійно доводити, що бібліотека як інформаційний та культурний центр вкрай потрібна селу.

Н о в и н и з р е г і о н і в

Наталія Попова,
зав. відділом бібліотечного прогнозування та інновацій
Херсонської обласної дитячої бібліотеки
Інна Георгієвська,

зав. бібліотекою загальноосвітнього навчального закладу І-ІІІ ст., м. Херсон

Уроки інформаційної грамотності: досвід взаємодії херсонських бібліотек

На Херсонщині вже впродовж багатьох років традиційно розвивається тісна взаємодія мережі дитячих та шкільних бібліотек, і основними її гранями є питання фахового навчання бібліотечних працівників, виховання культури читання та інформаційної грамотності юних читачів. Ще в 1973–74 роках Херсонською обласною бібліотекою для дітей було поставлено й узагальнено досвід «Спільна робота бібліотеки і школи по вихованню культури читання учнів». У вступі до «Програми постановки й узагальнення досвіду...» (Херсон, 1973) читаємо: «Самостійно неможливо вирішити це питання ні в школі, ні в бібліотеці. Тому виникає необхідність дитячій бібліотеці спільно зі школою розробити план проведення бібліотечно-бібліографічної підготовки учнів, виявити найбільш ефективні форми і методи, узагальнити цей досвід і впровадити його в практику роботи дитячих і шкільних бібліотек області». З цією думкою погодилися і представники нового покоління бібліотечних працівників, коли перед ними постало нагальне завдання докорінно переглянути підходи до проведення занять з інформаційної культури. А вже виробити сучасну програму основ інформаційної грамотності, визначити найефективніші методики проведення занять, які ми всі звично називаємо бібліотечними уроками, дитячі бібліотеки можуть лише за умов співпраці зі школою і шкільною бібліотекою.

Нині в професійній літературі існує багато публікацій, присвячених цій проблематиці: це і теоретичні узагальнення, і практичний досвід, і авторські програми та розробки уроків. Тож пілотний проект, реалізований минулого навчального року на базі Херсонської загальноосвітньої школи № 30 з поглибленим вивченням предметів природничо-математичного циклу, спирався на значні напрацювання українських і зарубіжних колег. Завдання бібліотекарів полягало в практичному застосуванні власного та запозиченого досвіду за умов широкого використання новітніх інформаційних технологій та технічного забезпечення. Заняття проводились переважно на базі комп'ютеризованого класу (в школі) та Інтернет-центру обласної бібліотеки для дітей, де був доступ до мережі Інтернет, мультимедійний проектор, відеоплекс тощо.

Втіленню цієї ідеї в життя передувала ґрунтовна підготовча робота. По суті, старт їй було дано ще у січні 2007 року, коли обласна бібліотека для дітей провела для шкільних бібліотекарів Херсона фокус-семинар «Бібліотечні уроки: настав час змін. Сучасні засоби, форми та методики формування інформаційної культури школярів», до участі у якому в ролі експертів запросили директора Миколаївської науково-педагогічної бібліотеки Т.І. Роскіну і завідувачу відділом інновацій та маркетингу К.О. Тимченко. На цьому семінарі було

презентовано новий модуль програми інформаційної освіти «Електронні документи та Інтернет як джерела інформації», розроблений фахівцями ХОБД. Представлені у ньому бібліотечні уроки увійшли до «Єдиного координаційного плану проведення занять з формування інформаційної культури учнів школи № 30 Херсонської міської ради на 2007–2008 навчальний рік». Затверджений директорами трьох установ, план став основою пілотного проекту, який реалізували протягом минулого навчального року обласна для дітей, центральна міська дитяча та шкільна бібліотеки.

Залучення до роботи над проектом школи № 30 було закономірним, оскільки вона знаходиться в зоні обслуговування ЦДБ м. Херсона, а також і обласної бібліотеки для дітей. Проте вибір базового навчального закладу насамперед визначався не його територіальним розташуванням, а готовністю колег до співпраці та підтримкою реалізації проекту з боку директора школи Оксани Вікторівни Барнаш.

Загальний підхід до укладання програми занять передбачав поєднання традиційних форм роботи центральної дитячої та шкільної бібліотек та інноваційних тем і методик навчання, визначених модулем Херсонської ОБД. За його програмою планувалося провести для кожного класу 3–4 заняття, спрямовані на донесення дітям інформації та її закріплення на практиці, а також одне підсумкове контрольне заняття у формі свята, конкурсу або гри-квесту. Таким чином зберігалася узвичаєна кількість бібліотечних уроків, бо ми мали на меті не збільшення їх кількості, а зміну методичних, дидактичних та технологічних засад їх проведенні. Крім того, для учнів кожного класу були підготовлені пам'ятки та закладки, що розширювали, закріплювали та доповнювали здобуту під час навчання інформацію.

З метою рівномірного розподілу навантаження на бібліотечних працівників трьох закладів-учасниць проекту та координації уроків інформаційної грамотності з навчальною програмою було складено узгоджений графік проведення занять. Для того, щоб проаналізувати успішність реалізації проекту, визначити перспективність тестованої програми формування інформаційної культури серед решти загальноосвітніх закладів міста, було здійснено моніторинг. Проведені тестування та анкетування школярів, педагогів, бібліотечних працівників, наскрізний аналіз читацьких формулярів одного з класів-учасників дали підстави не лише зробити висновок про успішність проекту, ухвалити на підсумковому засіданні міжвідомчої робочої групи рішення про його продовження в наступному році, а й внести деякі корективи до програми. Так, було посилено акценти на практичне закріплення навичок інформаційного пошуку; відкориговано програму щодо посилення зв'язку зі шкільними програмами для відповідних класів та, з цією ж метою, в

якості експертів залучено вчителів-предметників; розроблено методичні поради для бібліотекарів-викладачів з підготовки та проведення занять. При внесенні змін були враховані висловлені в анкетах побажання учнів щодо тематики та змісту занять у наступному навчальному році.

Приємно відзначити, що діти дали надзвичайно високу оцінку заняттям: середній бал, виставлений учнями бібліо-

течним урокам за 12-бальною системою, жодного разу не опустився нижче десятки. 53,5% респондентів відзначили, що заняття з інформаційної культури були для них цікавими, 46,0% четвертокласників і 63,3% учнів 5-го класу підкреслили новизну отриманої інформації, а, відповідно, 30% та 32% визнали корисність здобутих знань.

Найкращі розробки та сценарії занять з інформаційної культури за спільною оцінкою дорослих і дітей, а також зразки анкет і тестів увійдуть до збірки, що нині готується до друку в Херсонській обласній дитячій бібліотеці. Плануємо також опублікувати ці матеріали на сайті ХОБД — у розділі «Дитячим і шкільним бібліотекарям на замітку» (<http://www.library.kherson.ua/librarians/>).

Н. Резніченко,

зав. відділом удосконалення методики бібліотечної роботи з дітьми
Дніпропетровської обласної дитячої бібліотеки

Книга мандрує екраном

Щорічне відзначення 1 червня Міжнародного дня захисту дітей було започатковане ще у 1950 році з ініціативи Міжнародної демократичної федерації жінок. З цього часу свято, яке влаштовують у цей день дорослі для юного покоління, має найвищий сенс — любити і захищати дітей та їхні права. У нашій бібліотеці проведення таких свят уже стало доброю традицією. Цього року саме до Міжнародного дня захисту дітей було приурочене підведення підсумків обласного родинного творчого конкурсу «Книга мандрує екраном», оголошеного у січні 2009 року. Проходив цей конкурс під гаслом «Прочитай. Подивись. Порівняй».

Щоб стати його учасником, дитині необхідно було прочитати 2-3 книги зі списку книг-ювілярів 2009 року: А. Погорельський «Чорна курка, або Підземні жителі», О. Дюма «Три мушкетери», П. Треверс «Мері Попінс», О. Некрасов «Пригоди капітана Врунгеля», Є. Велтістов «Пригоди Електроніка», Дж. Родарі «Джельсоміно в країні брехунів», подивитись їхню художню або мультиплікаційну екранізацію, порівняти книгу та фільм, знайти відмінності та особливості творчого втілення, оформити свої

думки та враження творчо, нестандартно, з фантазією та визначитися, що було цікавіше: читати чи дивитися.

На конкурс надійшло 17 робіт з різних міст і районів області. Кожен з учасників намагався в творчій роботі розкрити своє «Я», показати, що вміє не тільки вдумливо читати книгу, але й власноруч зробити за її змістом якусь поробку. При визначенні номінацій для нагородження саме поєднання книги та кіномистецтва дозволило нам використати бренди відомих кінофестивалів. У номінації «Оскар» перемогли роботи із глини та мушлів Гліба Тутова з с. Тернівки; рукотворні книжечки Аліси Овечко із м. Новомосковська, яка,

до речі, сама пише чудові казки; творчі роботи Каті Шкіль з м. Верхньодніпровська. Всі переможці одержали дипломи за яскраве та оригінальне розкриття теми, любов до книги, творчість і фантазію.

У номінації «Ніка» дипломи за проявлений талант читача та кінокритика, любов до книги і яскраве мислення отримали 9 робіт, а в номінації «Кінотавр» за вірність книзі та бібліотеці, щирість і відвертість, особливий підхід до розкриття теми — 4 роботи.

Свято проходило оригінально — у вигляді зйомок фільму «Нові пригоди літературних героїв» студією «Бібліофільм», у дружній і веселій атмосфері. За час проведення цього конкурсу кожен з учасників мав чудову нагоду спробувати сили у написанні сценарію, підборі музики до фільму та проявити свої акторські здібності. Такий творчий процес по-справжньому захопив і дітей, і дорослих. Наприкінці свята всі його учасники отримали у подарунок гарні книжки, а також багато сюрпризів від партнерів і друзів бібліотеки.

Сподіваємося, що участь у наступних конкурсах обласної бібліотеки для дітей братимуть не менш творчі й талановиті діти.

Новини з регіонів

Ольга Хохлова,
заступник директора

Донецької обласної дитячої бібліотеки ім. С.М. Кірова

**Всеукраїнський благодійний проект
«З книгою — до дітей!» на Донецькій землі**

Уже майже рік в Україні діє ініційований Міжнародним благодійним фондом «Україна 3000», видавництвом дитячої літератури «Грані-Т», Благодійним фондом «Товариство «Приятелі дітей» та молодіжною християнською організацією «Витанія» Всеукраїнський благодійний проект «З книгою — до дітей!».

Його мета, як зазначають організатори, полягає у популяризації книги та читання серед дітей і молоді з найбільш соціально незахищених категорій (вихованці сиротинців, інтернатів, дитячих будинків сімейного типу, колоній для неповнолітніх), а також у створенні в дитячих закладах різних областей України дитячих бібліотек і поповненні їх фондів для сприяння інтелектуальному й духовному розвитку дітей.

Дванадцятью областю в Україні, де стартував проект, стала Донецька. У межах його першого етапу тринадцять дитячих установ області для поповнення фондів своїх бібліотек отримали понад 2000 книг, більшість з яких було надано київським видавництвом «Грані-Т», та 750 журналів «Ангелятко» й «Апельсин». Таку чудову допомогу одержали: комунальний заклад «Маріупольська загальноосвітня школа-інтернат І-ІІ ступенів № 2 Маріупольської міської ради Донецької області»; Мар'їнська загальноосвітня школа-інтернат І-ІІІ ступенів ім. А.С. Макаренка для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; Амвросіївська загальноосвітня школа-інтернат І-ІІ ступенів для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування; санаторно-оздоровчий Центр соціальної реабілітації дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування «Смарагдове містечко»; Донецька загальноосвітня школа-інтернат І-ІІІ ступенів № 3; притулок для дітей служби у справах дітей Донецької міської ради; соціальний центр Благодійного фонду «Карітас»; міська суспільна організація допомоги дітям-інвалідам та молодим інвалідам «Радуга»; дитячий ревмокардіологічний санаторій № 1 «Горизонт»; комунальний лікувально-профілактичний заклад «Обласний центр медико-соціальної реабілітації неповнолітніх»; Донецький, Маріупольський, Артємівський слідчі ізолятори.

24 червня в рамках благодійного проекту в обласній бібліотеці для дітей ім. С.М. Кірова відбулася зустріч з нашою землячкою, письменницею, лауреатом та переможцем літературних конкурсів «Коронація слова» Ірен Роздобудько. Вона — автор романів «Зів'ялі квіти викидають», «Амулет Паскаля» та інших, а також творів для

Лариса Збірна,
зав. сектором організації дозвілля дітей

дітей «Життя видатних дітей», «Коли оживають ляльки». Зустріч проходила в теплій, жвавій і невимушеній атмосфері. І дорослим, і дітям цікаво було послухати розповідь письменниці про свої дитячі роки, проведені в Донецьку, про навчання в школі, про перші професійні кроки та ще про інші цікаві сторінки її життя.

Треба було бачити, як загорілися очі хлопчиків і дівчаток, коли їм запропонували задати письменниці свої запитання. Бажаючих виявилось дуже багато. Ірен Роздобудько питали і про те, як стати справжнім письменником, і чи була вона читачкою бібліотеки, і про те, як виникають у неї ідеї того чи іншого твору, і які книжки вона любила читати в дитинстві. Письменниця поділилася секретами своїх творчих успіхів, розповіла про важливість книг у своєму житті, а також відповіла дітям на усі їхні, часом дуже несподівані, запитання.

На дітей чекав ще й сюрприз: за два найкращі запитання — книги письменниці «Ірен Роздобудько про Блеза Паскаля, Вольфі Моцарта, Ганса Андерсена, Катрусю Білокур та Чарлі Чапліна» та «Коли оживають ляльки», а кожній дитині, присутній на заході, — книжки і закладки від видавництва «Грані-Т». Також всі охочі отримали від письменниці автограф.

У заключному слові директор бібліотеки Валентина В'язова висловила щиру вдячність Ірен Роздобудько, організаторам проекту в особі директора видавництва «Грані-Т» Тетяни Шахнік, президента Благодійного фонду «Товариство «Приятелі дітей» Марини Криси та його виконавчого директора Інни Тальянц, а також зазначила, що має надію на подальшу співпрацю у популяризації дитячого читання. Директор запевнила, що працівники обласної бібліотеки для дітей як партнери проекту в Донецькому регіоні будуть відвідувати вихованців соціального центру Благодійного фонду «Карітас», читатимуть разом з дітьми подаровані їм книги, обиратимуть серед них найулюбленіші.

Підготовка і проведення всіх запланованих заходів, за оцінкою організаторів проекту, пройшла на досить високому рівні, вони були приємно вражені активністю та зацікавленістю дітей і пообіцяли їм, що автори улюблених книг обов'язково ще не раз завітають до них разом із зірками культури, спорту та шоу-бізнесу.

Н а ш і ю в і л я р и

Найщиріші вітання з ювілейним Днем народження!

У вересні 2009 року свій золотий ювілей відзначає Таїсія Сергіївна Манжула — директор Кіровоградської обласної бібліотеки для дітей ім. А.П. Гайдара.

Більше тридцяти років свого життя Таїсія Сергіївна присвятила бібліотечній справі, працюючи на різних посадах. Високий професіоналізм і сучасний підхід до роботи, яким вона завжди вирізнялася, не залишився непоміченим — з часом Т.С. Манжулу призначають директором Кіровоградської обласної бібліотеки для дітей. Саме завдяки її організаторським здібностям, творчому потенціалу, комунікабельності бібліотека покращила свій позитивний імідж і утвердилась у провідній ролі на теренах регіону як найбільший методичний та інформаційно-культурний центр для дітей та організаторів дитячого читання. Про це свідчать і численні відзнаки колективу та його керівника з боку владних структур і шанувальників-користувачів.

Сьогодні бібліотечна спільнота області не уявляє своєї діяльності без участі Таїсії Сергіївни, її підтримки, фахових думок, порад і конкретних справ. Її поважали і поважають за добре серце, невичерпні щирість і гостинність, готовність у будь-яку хвилину прийти на допомогу. Це людина, до якої неможливо ставитись без симпатії. Таїсія Сергіївна подобається усім: чоловіків вражають її шарм і краса, жінок — сила волі, необхідна для підтримки усього того, що вражає чоловіків, а рідні та близькі просто її люблять.

Такій людині, перш за все, хочеться побажати міцного здоров'я, наснаги та енергії в роботі, щастя, любові, добробуту та благополуччя в родині!

Хай Вам з нами, шановна Таїсіє Сергіївно, буде успішно й надійно, і в усьому щастить неодмінно, і вдається з легкої руки!

*За дорученням колективу ОДБ ім. А.П. Гайдара та керівників дитячих бібліотек Кіровоградської області
заступник директора з наукової роботи О. Ліней та провідний методист Л. Босюк*

Бібліотекар, відкритий до інновацій

Центром бібліотеки є не книга, а жива людина
М. Рубакін

2009 рік став ювілейним для заступника директора з наукової роботи Черкаської обласної бібліотеки для дітей Валентини Степанівни Бондаренко. У серпні вона відсвяткувала своє 60-ліття.

39 років присвятила Валентина Степанівна бібліотечній справі, а точніше — методичній. Вона, як людина висококваліфікована, енергійна і вимоглива, покликана бути саме методистом. Свій трудовий шлях В. Бондаренко розпочала у 1970 році з посади бібліотекаря-методиста Черкаської міської дитячої бібліотеки № 1, куди була направлена за розподілом після закінчення Харківського державного інституту культури. Досить швидко зарекомендувавши себе знаючим, енергійним, наполегливим працівником, вона була переведена до обласної бібліотеки для дітей, де і розпочалося її професійне зростання та службове сходження. Вже у 1999 році Валентина Степанівна стала заступником директора з наукової роботи.

Заслужене визнання та авторитет у колективі ОДБ та серед колег області Валентина Степанівна здобула завдяки прагненню до самовдосконалення, високій працездатності, життєлюбності, набутому досвіду, компетентності, високому професіоналізму. Вона, як вмілий керівник, завжди добре знає стан бібліотечного обслуговування дітей регіону і, аналізуючи його, впевнено спрямовує процес методичного забезпечення діяльності всіх дитячих бібліотек. Велика увага приділяється і виявленню, узагальненню та поширенню найкращого бібліотечного досвіду. Фахівці Черкащини добре знають В. Бондаренко і як укладача значної кількості різноманітних тематичних методичних матеріалів, цінують за постійну готовність допомогти у вирішенні проблемних питань.

Здатність до аналітичного мислення та професійна інтуїція дозволяють Валентині Степанівні своєчасно реагувати на зміни в бібліотечній сфері та завжди бути відкритою до інновацій. За її безпосередньою участю в ОДБ створювалися комплексні цільові програми, у практику роботи впроваджувалися новітні інформаційні технології, здійснювався пошук ефективних форм обслуговування дітей та сучасних методів залучення позабюджетних коштів для розвитку бібліотеки.

За вагомий внесок у розвиток бібліотечної справи краю В. Бондаренко нагороджено Почесною відзнакою «За досягнення в розвитку культури і мистецтв» Міністерства культури і туризму України, відзнаками органів місцевої влади, управління культури і туризму облдержадміністрації, громадських організацій області.

Від щирого серця вітаємо нашу колегу з ювілеєм та зичимо їй творчих успіхів, блискучих ідей, мудрих рішень та сміливих дій! Нехай наступні роки будуть сповнені творчого натхнення, життєвої енергії, добра і злагоди!

З роси Вам і води, Валентино Степанівно!

З повагою, колектив Черкаської обласної бібліотеки для дітей

Н а ш і ю в і л я р и

Бібліотекар за покликанням

У жовтні свій ювілей відзначає чудова людина, наш порадник і подруга, заступник директора з питань обслуговування читачів Галина Борисівна Штонда.

Навчання на бібліотечному факультеті Харківського державного інституту культури, який закінчила у 1979 році, було обране не випадково — у своєму виборі вона керувалася і любов'ю до книги, і любов'ю до людини. Для Галини Борисівни ця професія — робота для душі, яка розкрила багатогранність її особистості: неординарність мислення, ініціативність, професіоналізм і навіть акторський талант.

Ось уже 30 років її життя пов'язані з Харківською обласною бібліотекою для дітей, де вона у різні часи працювала головним бібліографом, завідуючою інформаційно-бібліографічним відділом, а у 2001 р. була призначена на посаду заступника директора з питань обслуговування читачів.

Галина Борисівна — яскрава, творча особистість, завжди уважна до своїх колег і справжній професіонал. Саме ці якості допомагають їй у кожній справі, кожному починанні, забезпечують високий авторитет і визнання колективу та всієї бібліотечної громади.

За віддану багаторічну роботу з виховання підростаючого покоління Галина Борисівна неодноразово була відзначена подяками Харківської обласної державної адміністрації, управління культури і туризму обласної державної адміністрації.

Колектив обласної бібліотеки для дітей шанує і вітає нашу ювілярку — мудру, добру, щедру людину та бажає їй доброго здоров'я, любові, творчих успіхів, здійснення всіх задумів і бажань!

З ювілеєм Вас, шановна Галино Борисівно!

За дорученням колективу заступник директора з наукової діяльності Роман Драган

В і т а є м о ю в і л я р і в!

Віру Григорівну Ситько —

заступника директора по роботі з ЦБС Київської обласної бібліотеки для дітей —
з 65-річчям!

Олену Семенівну Заїчковську —

директора Чернівецької обласної бібліотеки для дітей —
з 60-річчям!

Олену Миколаївну Литвин —

заступника директора по роботі з ЦБС Київської обласної бібліотеки для дітей —
з 55-річчям!

Галину Анатоліївну Омельченко —

директора Луганської обласної бібліотеки для дітей —
з 50-річчям!

Любов Григорівну Скибу —

директора комунального закладу «Міська дитяча бібліотека» міста Кривий Ріг —
з 50-річчям!

Ольгу Василівну Хохлову —

заступника директора Донецької обласної бібліотеки для дітей ім. С.М. Кірова —
з 50-річчям!

Шановні колеги!

Від щирого серця вітаємо вас з Днем народження і зичимо міцного здоров'я, родинного тепла, творчої наснаги, здійснення усіх задумів, дружньої і доброзичливої атмосфери у колективах та успішної професійної діяльності на ниві виховання підростаючого покоління України!

Редколегія

Горизонти бібліографії

«Книжкові новинки»

від Національної бібліотеки України для дітей підготували: зав. відділом комплектування фондів Н. Загоруйко і зав. відділом довідково-бібліографічного та інформаційного обслуговування користувачів В. Красножон

Дітям дошкільного та молодшого шкільного віку

Воскресенська Н. Руда Ворона : казка / Н. Воскресенська ; худож. Н. Яценко. — К. : Грані-Т, 2008. — 136 с. : ілюстр. — (Золотий лелека).

Даренська Л. Бабусин букет, або Квіткові казки для Ганнусі : казка / Л. Даренська ; худож. Н. Дойчева. — К. : Грані-Т, 2008. — 56 с. : ілюстр. — (Золотий лелека).

Еліот Т. Котознавство від Старого Опосума : вірші / Т. Еліот ; пер. з англ. І. Андрусяка ; худож. О. Кузнецова. — К. : Грані-Т, 2008. — 53 с. : ілюстр. — (Дитяча іронічна поезія).

Карем М. Блакитне й біле : вірші / М. Карем ; пер. з фр. В. Каденка ; худож. О. Сова. — К. : Грані-Т, 2008. — 56 с. : ілюстр. — (Дитяча іронічна поезія).

Мебс Г. Я-бо знаю, де висить ключ / Г. Мебс ; пер. з нім І. Андрущенко ; худож. Я. Коломійчук. — К. : Грані-Т, 2009. — 96 с. : ілюстр.

Пагутяк Г. Лялечка і Мацько / Г. Пагутяк ; худож. О. Кузнецова. — К. : Грані-Т, 2008. — 96 с. : ілюстр. — (Сучасна дитяча проза).

Дітям середнього та старшого шкільного віку

Іван Андрусяк про Дмитра Гуптала (святого Дмитрія Ростовського), Григорія Квітку-Основ'яненка, Тараса Шевченка, Ніла Хасевича, Олексу Довбуша / худож. О. Московченко. — К. : Грані-Т, 2008. — 96 с. : ілюстр. — (Життя видатних дітей).

Воскресенська Н. Легенда про Бовдура Великого : страшенно смішна історія / Н. Воскресенська ; худож. О. Полоська. — К. : Грані-Т, 2007. — 240 с. : ілюстр.

Клімов А. Великі українці : енциклопедія / А. Клімов. — Х. : Веста : Ранок, 2008. — 128 с.

Степан Процюк про Василя Стефаника, Карла-Густава Юнга, Володимира Винниченка, Архипа Тесленка, Ніку Турбіну / худож. Т. Ніколаєнко. — К. : Грані-Т, 2008. — 112 с. : ілюстр. — (Життя видатних дітей).

Олександр і Наталя Шевченки про Омара Хайяма, Грицька Чубая, Фредді Мерк'юрі, Джеймса Пола Маккартні, Стівена Спілберга / худож. К. Рудакова. — К. : Грані-Т, 2008. — 118 с. : ілюстр. — (Життя видатних дітей).

Вихователям, батькам, вчителям

Вавіна Л. Розвиваємо у дитини вміння бачити : від народж. до 6 р. / Л. Вавіна, В. Ремажевська. — К. : Літера ЛТД, 2008. — 127 с. — (Поради батькам).

Гресь А. 100 батьківських «чому» : відповідає психолог / А. Гресь ; худож. Є. Мартиненко. — Х. : Основа, 2008. — 208 с. : ілюстр. — (Для турботливих батьків).

Ільїна Н. Ростити дитину. Як? : пер. з рос. / Н. Ільїна, Д. Хорсанд. — Х. : Основа, 2008. — 398 с. — (Краща книга про дитину).

Марінушкіна О. Родина та обдарована дитина / О. Марінушкіна, Г. Шубіна. — Х. : Основа, 2008. — 191 с. : ілюстр. — (Для турботливих батьків).

Сак Т. Особлива дитина : від народж. до 6 р. / Т. Сак. — К. : Літера ЛТД, 2008. — 144 с. — (Поради батькам).

Тищенко В. Як навчити правильно розмовляти : від народж. до 5 р. / В. Тищенко, Ю. Рібцун ; худож. оформ. О. Ковалю. — К. : Літера ЛТД, 2009. — 127 с. : ілюстр. — (Поради батькам).

Чуб Н. Довідник для батьків : психологія дитини від А до Я / Н. Чуб ; іл. Є. Мартиненко. — 2-ге вид. — Х. : Основа, 2008. — 158 с. : ілюстр. — (Для турботливих батьків).

Чуб Н. Чомучка для батьків : дитячі «провокації» в запитаннях та відповідях / Н. Чуб ; іл. Є. Мартиненко. — Х. : Основа, 2008. — 158 с. : ілюстр. — (Для турботливих батьків).

ЩОБ ПАМ'ЯТАЛИ

Працювати у дитячій бібліотеці було для мене щастям...

Наталя Вікторівна Хаткіна... Вона не обіймала жодних керівних посад, не мала ані дисертацій, ані статей з питань бібліотечного обслуговування дітей. Але її роль в житті бібліотеки була дуже значною.

Донька військовослужбовця народилася у Челябінську, дитинство її пройшло в Узбекистані, студентські роки і все життя до останньої години — в Донецьку. Як розповідала сама Наталя Вікторівна, в дитинстві вона мріяла бути трагічною поетесою, але потім зрозуміла, що це не її покликання: «С тех пор я стала совсем другой. Я хожу по улицам и верчу головой: а вдруг мне покажут что-нибудь смешное?».

Двадцять років пропрацювала Наталя Вікторівна бібліотекарем читального залу Донецької обласної бібліотеки для дітей ім. С.М. Кірова і писала так: «Двадцать лет я работала библиотекарем в детской библиотеке — это счастье». І щастям це було не тільки для неї, а й для бібліотеки, бібліотекарів і читачів.

Мудра людина, Наталя Вікторівна досконало знала бібліотечний фонд, прекрасно орієнтувалася в ньому. Вона легко вміла знаходити підхід до будь-якого відвідувача та легко виконувати навіть найнеочікуваніші читацькі запити. Такий талант дано не кожному бібліотекареві, а Наталя Вікторівна володіла ним в повному обсязі. Заходи, які вона готувала і проводила, відрізнялися тематикою і змістом, але всіх їх єднав один важливий момент — вони були цікаві читачам. Жодного сумного або байдужого обличчя, тільки уважні і зацікавлені погляди. І кожен такий захід — великий чи малий — завжди ніс певний багаж знань, доступний дитячому розуму, і був корисним для всіх присутніх. Це неодноразово відзначали і діти, і дорослі.

А ще як член Національної спілки письменників України Н.В. Хаткіна багато років керувала бібліотечним клубом юних літераторів «Пегасик». Знайомлячи юні таланти з основами літературної творчості, вона надавала дітям індивідуальні консультації, допомагала друкувати їхні вірші в періодичних виданнях. Завдячуючи Наталі Вікторівні ми завжди були в курсі літературного життя регіону, країни, світу. Бібліотекарі із задоволенням слухали літературні огляди, з якими Н.В. Хаткіна часто виступала перед колективом рідної бібліотеки, перед колегами із дитячих бібліотек області на численних семінарах. А які чудові сценарії складала Наталя Вікторівна для загальнобібліотечних заходів! Для ювілеїв бібліотеки — виважені, прозові і поетичні, а для бібліотечних «капусників» — сповнені тонкого гумору і доброї іронії.

Ми вдячні Наталі Вікторівні за те, що, навіть перейшовши повністю на літературно-журналістську роботу, вона не забувала бібліотеку, завжди знаходила час і можливість прийти на творчі зустрічі з читачами, про які, до речі, дуже часто просили викладачі та учні багатьох шкіл, на заходи під час Тижня дитячої книги або просто поспілкуватися з колишніми колегами, розповісти їм про нові видання, поділитися творчими задумками та на їхнє прохання скласти віршовані привітання з будь-якої нагоди.

У Наталі Вікторівні було багато друзів, що сприймали цю дружбу як справжню нагороду. Але найріднішими у світі для неї були донька Марія і онук Давид. Вона чуйно ставилася не тільки до людей, а й до тварин: вдома постійно жили коти і собаки, яким вона приділяла багато уваги і вважала членами родини.

Нам дуже шкода, що така світла людина залишила цей світ так рано. Кажуть, що якщо людина помирає під час релігійних свят, її душа відразу потрапляє до раю, і ми сподіваємося, що так воно і є, бо Наталя Вікторівна Хаткіна пішла із життя 14 серпня — у Медовий Спас. Світла і вічна їй пам'ять.

Біографічна довідка: Наталя Вікторівна Хаткіна (02.09.1956 – 14.08.2009) — член Національної спілки письменників України, лауреат обласної літературної премії ім. Віктора Шутова (1993 р.), писала російською мовою ліричні, гумористичні, дитячі твори, сценічні версії та вірші для театру. Вона — авторка книг «Прикосновение» (передмова Є. Євтушенка), «От сердца к сердцу», «Поэмы», «Лекарство от любви», «Птичка Божия», «Ребенок — это я» (в співавторстві з М. Краснянським), «Озорная азбука», «О девочке Маше и мухоморе Яше», «Самый вредный барабашка», книг прикладного характеру «Энциклопедия для дошкольников» в 2 томах, «Хрестоматия по зарубежной литературе» в 2 томах, «Когда я стану джентльменом», «Академия вежливых наук профессора Бонуса» та інших. Друкувалася в багатьох українських та російських газетах і журналах, входила до редколегії одеського гумористичного журналу «Фонтан», була засновником дитячого журналу «Апельсин». Кількість прихильників творчості Наталі Хаткіної останніми роками зросла завдяки Інтернету.

Донька Н.В. Хаткіної — Марія також є членом Національної спілки письменників України.

Колектив і директор Донецької обласної бібліотеки для дітей ім. С.М. Кірова В.І. В'язова

Н.В. Хаткіна на зустрічі з читачами в Донецькій обласній бібліотеці для дітей ім. С.М. Кірова. 30 березня 2009 р.